

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Ν.Σ.Κ.)

Αριθμός Γνωμοδότησης 120/2022
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Α΄ Τακτική Ολομέλεια
Συνεδρίαση της 18^{ης} Νοεμβρίου 2022

Σύνθεση :

Πρόεδρος: Ευγενία Βελώνη, Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Βασιλική Πανταζή, Αικατερίνη Γρηγορίου, Στυλιανή Χαριτάκη, Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδροι του Ν.Σ.Κ., Βασιλική Τύρου, Αλέξανδρος Ροϊλός, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Αθηνά Αλεφάντη, Χριστίνα Διβάνη, Σταύρος Σπυρόπουλος, Ευσταθία Τσαούση, Χρήστος Μητκίδης, Διονύσιος Χειμώνας, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Βασίλειος Κορκίζογλου, Ευάγγελος Μαρίνης, Ιουλία Σφυρή, Αθανάσιος Θεοχάρης, Ευτυχία Κασομένου, Ιωάννης Αλεξανδράκης, Φωτεινή Δεδούση, Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Χρυσούλα Τσιαβού, Παναγιώτης Πανάγος, Δημήτριος Καμάρης, Σπυρίδων Μαυρογιάννης, Ελένη Λευθεριώτου και Εμμανουέλα Πανοπούλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Σπυριδούλα Θωμοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Γενικής Διεύθυνσης Β΄, Διεύθυνσης Δ9, με αριθμό πρωτοκόλλου

63120οικ./15.12.2021, όπως αυτό συμπληρώθηκε με το έγγραφο της ίδιας υπηρεσίας με αριθμό πρωτοκόλλου 7712οικ./23.02.2022.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν: α) ο Υπουργός Δικαιοσύνης δεσμεύεται από την αιτιολογημένη και τελεσίδικη, με βάση το άρθρο 8 παρ. 3 του ν. 2318/1995 (Α'126), κρίση της Εξεταστικής Επιτροπής διαγωνισμού δικαστικών επιμελητών, σχετικά με τον έλεγχο της συνδρομής των προβλεπόμενων από τον νόμο τυπικών προσόντων των υποψηφίων, μεταξύ των οποίων και η προσκομιδή πτυχίου Νομικής Σχολής, ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από τον νόμο, β) οφείλει ο Υπουργός Δικαιοσύνης να εκδώσει απόφαση διορισμού επιτυχούσας στο διαγωνισμό, μολονότι προκύπτει ότι δεν διαθέτει τον απαιτούμενο κατά την προκήρυξη τίτλο σπουδών και γ) η πράξη αναγνώρισης από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.) της ισοτιμίας του πτυχίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας της υποψήφιας Κ-Μ.Κ. είναι προϋπόθεση για να θεωρηθεί το πτυχίο της ανωτέρω ισότιμο, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 εδάφιο β του ν.2318/1995, δεδομένου ότι είναι εγγεγραμμένη στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών (Δ.Σ.Α.) και έχει εξομοιωθεί με Έλληνα δικηγόρο κατά τις διατάξεις των άρθρων 11 παρ. 1, 2 και 9 του π.δ.152/2000.

.....

Επί των ανωτέρω ερωτημάτων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τακτική Ολομέλεια) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο έγγραφο του ερωτήματος και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, εκτίθεται το ακόλουθο ιστορικό:

1. Με την απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης με αριθμό 25002οικ./26.05.2021 προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την πλήρωση κενών θέσεων δικαστικών επιμελητών έτους 2021, με καθορισθείσα ημερομηνία διενέργειας στις 2 Ιουλίου του έτους αυτού. Οι υποψήφιοι για τη συμμετοχή τους στον εν λόγω διαγωνισμό υποχρεούντο, κατά τα οριζόμενα στην ως άνω απόφαση (υπό στοιχείο 4 του προοιμίου της) να καταθέσουν αίτηση συμμετοχής στη Γραμματεία της έδρας του Συλλόγου Δικαστικών Επιμελητών της επιλογής τους, το αργότερο μέχρι τις 14.06.2021, επισυνάπτοντας, μεταξύ άλλων δικαιολογητικών, τίτλο σπουδών (πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού

πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου) και υπεύθυνη δήλωση για την ύπαρξη των προσόντων και την έλλειψη των κωλυμάτων συμμετοχής στις εξετάσεις, σύμφωνα και με το άρθρο 4 του ν. 2318/1995.

2. Η συγκροτηθείσα, κατ' άρθρο 9 παρ. 2 του προαναφερθέντος νόμου, Εξεταστική Επιτροπή της περιφέρειας του Εφετείου Αθηνών, με βάση τα άρθρα 3 παρ. 2, 4 και 8 παρ. 1 του ιδίου ως άνω νόμου, έκανε αποδεκτές, μετά από τον έλεγχο των δικαιολογητικών, και τις έντεκα (11) αιτήσεις που υποβλήθηκαν, τις οκτώ (8) από αυτές, μεταξύ των οποίων και της υποψήφιας Κ-Μ.Κ., ομόφωνα, και τις υπόλοιπες τρεις (3) κατά πλειοψηφία.

3. Μετά την ολοκλήρωση του διαγωνισμού, την έκδοση των αποτελεσμάτων και μέσα στο χρονικό περιθώριο των σαράντα ημερών που οριζόταν από την απόφαση προκήρυξης του διαγωνισμού, η Κ-Μ.Κ., ως επιτυχούσα, υπέβαλε την 29.09.2021 αίτηση διορισμού της στην περιφέρεια του Εφετείου Αθηνών, συνοδευόμενη από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Κατά τον έλεγχο των δικαιολογητικών διορισμού της προέκυψε ότι η Κ-Μ.Κ. είχε προσκομίσει α) πτυχίο Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, χωρίς πράξη αναγνώρισης ισοτιμίας αυτού από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), β) το από 01.12.2015 πιστοποιητικό του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, από το οποίο προκύπτει ότι είναι δικηγόρος Κύπρου από 01.12.2015, καθώς και γ) το από 25.06.2021 πιστοποιητικό και την από 25.06.2021 βεβαίωση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (Δ.Σ.Α.), από τα οποία προκύπτει ότι με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Σ.Α. γράφτηκε, στις 24.02.2016, στο ειδικό μητρώο του, εξομοιώθηκε με Έλληνα δικηγόρο με την από 05.03.2019 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Σ.Α., διορίστηκε δικηγόρος στο Πρωτοδικείο Αθηνών με τη με αριθμό 48411/24.07.2019 υπουργική απόφαση (1349/Γ/12.08.2019), και ενεγράφη, στις 12.02.2020, στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, με Α.Μ. 040110.

4. Κατά το στάδιο αυτό, του διορισμού δηλαδή της Κ-Μ.Κ., λόγω ερωτημάτων που ανέκυψαν ως προς το παραδεκτό της αίτησης υποψηφιότητάς της, με το έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Β' του Υπουργείου Δικαιοσύνης, με αριθμό πρωτ. 51991οικ./08.10.2021, έγινε αναπομπή αυτής προς την Εξεταστική Επιτροπή του διαγωνισμού για την επανεξέταση του παραδεκτού ή μη αυτής, με το έγγραφο δε της αυτής Υπηρεσίας, με αριθμό πρωτ.

51992οικ./08.10.2021, διαβιβάστηκαν επιπλέον έγγραφα που κατέθεσε η επιτυχούσα σχετικά με την αίτηση συμμετοχής της και συγκεκριμένα τα από 03.03.2016, 07.02.2017 και 24.04.2019 πιστοποιητικά του Δ.Σ.Α., από τα οποία προκύπτει η δικηγορική της ιδιότητα.

5. Της ως άνω αναπομπής ακολούθησε η επιστροφή του οικείου φακέλου από τον Πρόεδρο της Εξεταστικής Επιτροπής στην ήδη ερωτώσα υπηρεσία (έγγραφό του με αριθμό πρωτ. 59367/08.11.2021), με την αιτιολογία ότι ο έλεγχος των δικαιολογητικών των υποψηφίων, ως αναγόμενος στην προδικασία, έλαβε χώρα προ της διεξαγωγής του διαγωνισμού, ότι η σχετική κρίση της Επιτροπής είναι αιτιολογημένη και τελεσίδικη (άρθρο 8 παρ. 3 ν.2318/1995), ότι δεν προβλέπεται στάδιο νέου ελέγχου από αυτήν μετά την ολοκλήρωση του και την ανακήρυξη των επιτυχόντων, ότι η Επιτροπή δεν έχει διαρκή χαρακτήρα, ούτε συνεχή λειτουργία, αλλά αποτελεί ad hoc συγκροτούμενη κάθε φορά επιτροπή, με μοναδικό έργο και αντικείμενο τη διενέργεια του διαγωνισμού, την ανακήρυξη των επιτυχόντων και τη διαβίβαση των σχετικών εγγράφων στη Διοίκηση, μετά δε την ολοκλήρωση του έργου αυτού παύει αυτοδικαίως να υφίσταται ως συλλογικό διοικητικό όργανο και ουδεμία πλέον έχει αρμοδιότητα.

6. Κατόπιν τούτου, ετέθησαν προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ν.Σ.Κ.) τα εξεταζόμενα ερωτήματα, επί των οποίων το Γ΄ Τμήμα του Ν.Σ.Κ. με τη με αριθμό 21/2022 γνωμοδότησή του δέχθηκε ότι: α) η Διοίκηση δεσμεύεται από την αιτιολογημένη και τελεσίδικη κρίση της Εξεταστικής Επιτροπής διαγωνισμού σχετικά με τον έλεγχο της συνδρομής των προβλεπόμενων από τον νόμο τυπικών προσόντων των υποψηφίων, μεταξύ των οποίων και η προσκομιδή πτυχίου Νομικής Σχολής, ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο και ότι ο Υπουργός Δικαιοσύνης δεν δύναται να αρνηθεί το διορισμό της Κ-Μ.Κ. για λόγο που αφορά τα προσόντα διορισμού της, δεσμευόμενος από τη σχετική προς τούτο απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής του διαγωνισμού (κατά πλειοψηφία) και β) ο Υπουργός Δικαιοσύνης, με δεδομένο ότι η ως άνω έχει την ιδιότητα Δικηγόρου Κύπρου, όπως επίσης και Δικηγόρου Αθηνών, δεν δύναται να αρνηθεί το διορισμό της, αφού μια τέτοια άρνηση θα αντέβαινε στις θεμελιώδεις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας και της ελεύθερης εγκατάστασης των εργαζομένων – υπηκόων της Ένωσης (άρθρα 45 και 46 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της

Ευρωπαϊκής Ένωσης – ΣΛΕΕ), όπως έχουν εισαχθεί στην εθνική έννομη τάξη με το π.δ. 152/2000, αλλά και στην αρχή της αναλογικότητας του άρθρου 25 παρ. 1 του Συντάγματος (ομόφωνα).

7. Με σχετική επισημείωση επί της ως άνω γνωμοδότησης, ο Υπουργός Δικαιοσύνης ζήτησε την παραπομπή των τεθέντων ερωτημάτων στην Ολομέλεια του Ν.Σ.Κ., σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 παρ.4 εδ. ε΄ του ν. 4831/2021 (Α΄170).

Νομοθετικό Πλαίσιο

8. Στα άρθρα 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 5

1.Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.

Άρθρο 25

1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας».

9. Στις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 3, 5, 8, 10, 15 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (ΚΔΕ) (ν. 2318/1995, Α΄126), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1 Καθήκοντα Δικαστικών Επιμελητών.

1. Ο δικαστικός επιμελητής είναι άμισθος δημόσιος λειτουργός. 2. Έργο του δικαστικού επιμελητή είναι: α) Η επίδοση δικογράφων και εξώδικων εγγράφων, καθώς και η κοινοποίηση, γνωστοποίηση, διαβίβαση ή άλλη συναφής διαδικαστική πράξη με φυσικό τρόπο ή με ηλεκτρονικά μέσα, β) η εκτέλεση των εκτελεστών τίτλων που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 904 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, γ) η σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων για πραγματικά περιστατικά, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, με βάση νόμο ή δικαστική απόφαση και δ) η εκτέλεση κάθε άλλου καθήκοντος, που του ανατίθεται με νόμο.

Άρθρο 2

1. Δικαστικός επιμελητής διορίζεται σε κενή οργανική θέση περιφέρειας πρωτοδικείου κάθε Έλληνας πολίτης, εφόσον επιτύχει σε σχετικό διαγωνισμό, έχει τα αναγκαία προσόντα και δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα σχετικά κωλύματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. 2. ....

Άρθρο 3

1.....2. Δικαίωμα συμμετοχής στο διαγωνισμό έχει ο υποψήφιος εφόσον: α) ... β) είναι πτυχιούχος Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο γ) έχει συμπληρώσει άσκηση έξι (6) μηνών σε δικαστικό επιμελητή, σύμφωνα με τα οριζόμενα ειδικότερα στο άρθρο 6 του παρόντος και δ) δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κωλύματα του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 5

Τα αναφερόμενα στα προηγούμενα άρθρα προσόντα και κωλύματα πρέπει να υπάρχουν ή να ελλείπουν αντίστοιχα κατά την ημέρα του διαγωνισμού και το διορισμό.....

Άρθρο 8

1. Ο υποψήφιος, που προτίθεται να διαγωνιστεί, καταθέτει στο γραμματέα του πρωτοδικείου της πρώτης επιλογής του το αργότερο είκοσι ημέρες πριν από το διαγωνισμό, αίτηση συμμετοχής στην οποία επισυνάπτονται: α)... β) ο κατά το άρθρο 3 του παρόντος τίτλος σπουδών, ...2...

3. Τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από το διαγωνισμό η εξεταστική επιτροπή ελέγχει τα δικαιολογητικά των υποψηφίων και αποφασίζει αιτιολογημένα και τελεσίδικα για τη συμμετοχή τους ή όχι σε αυτόν.

Άρθρο 15

1. Οι επιτυχόντες είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν κύκλο επιμορφωτικών διαδικασιών (σεμιναρίων)... Ο πρόεδρος της ομοσπονδίας,..., χορηγεί σε όσους παρακολούθησαν τα σεμινάρια αυτά σχετική βεβαίωση...

2. Οι επιτυχόντες υποχρεούνται να υποβάλουν στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, μέσα σε προθεσμία σαράντα ημερών από τη χορήγηση της κατά την προηγούμενη παράγραφο βεβαιώσεως, τη βεβαίωση αυτή, καθώς και τα δικαιολογητικά, που καθορίστηκαν με την κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του παρόντος απόφαση Υπουργού Δικαιοσύνης και αναφέρονται στο διορισμό των επιτυχόντων....., καθώς και τα δικαιολογητικά, που

καθορίστηκαν με την κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του παρόντος απόφαση Υπουργού Δικαιοσύνης και αναφέρονται στο διορισμό των επιτυχόντων.

3. Ο διορισμός γίνεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης της οποίας περίληψη δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως...».

10. Στις διατάξεις του προοιμίου και του άρθρου 1 του π.δ. 68/2011 «Ρυθμίσεις για την πρόσβαση στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή και την άσκησή του, σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 του ν. 3919/2011 “Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελματιών”(Α' 32)» (Α' 153), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Έχοντας υπόψη:

1... 2. Την ανάγκη εναρμόνισης με την αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας των όρων και των προϋποθέσεων για την πρόσβαση και την άσκηση του επαγγέλματος του δικαστικού επιμελητή, αλλά και διατήρησης συναφών περιορισμών με σκοπό την εξυπηρέτηση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, ενόψει του ιδιαίτερου χαρακτήρα του δικαστικού επιμελητή ως αμίσθου δημοσίου λειτουργού και της φύσης του έργου του ως επικουρικού της απονομής δικαιοσύνης.

Η διατήρηση, κατά τα ανωτέρω, των περιορισμών, των όρων και των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο ν. 2318/1995 για την πρόσβαση στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή και την άσκηση του επιβάλλεται από το χαρακτήρα αυτού ως αμίσθου δημοσίου λειτουργού, στοχεύει δε στην εξυπηρέτηση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι, ιδίως, η διασφάλιση διαφάνειας και αξιοκρατίας κατά την πρόσβαση στο επάγγελμα, η ορθολογική κατανομή των δικαστικών επιμελητών στην επικράτεια και η αποτελεσματική οργάνωση και άσκηση του επαγγέλματος, το οποίο είναι στενά συνυφασμένο με την απονομή της δικαιοσύνης και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.

Άρθρο 1 Εξαίρεση από τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 και 3 του ν. 3919/2011

1. Το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή εξαιρείται από τη ρύθμιση του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 3919/2011¹, ενώ οι περιορισμοί που αφορούν την

¹ «Κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και την άσκηση επαγγελματιών

πρόσβαση και την άσκηση του και προβλέπονται στο ν. 2318/1995 διατηρούνται, στο σύνολο τους, σε ισχύ, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 2 του παρόντος. Οι διατηρούμενοι σε ισχύ περιορισμοί ως έχουν, σύμφωνα με την ειδική περί δικαστικών επιμελητών ανωτέρω νομοθεσία, αφορούν τις περιπτώσεις α, β, γ, ε, στ, ζ, η, θ και ι της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 3919/2011.

2. Το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή εξαιρείται από τη ρύθμιση του άρθρου 3 παρ. 1 του ν. 3919/2011², ενώ διατηρείται η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του ν. 2318/1995 απαίτηση για λήψη προηγούμενης διοικητικής άδειας προκειμένου για την άσκηση του επαγγέλματος».

11. Στις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 3, 4, 5, 11 του π.δ. 152/2000 (Α' 130) «Διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος στην Ελλάδα από δικηγόρους που απέκτησαν τον επαγγελματικό τους τίτλο σε άλλο Κράτος - Μέλος της Ε.Ε. (οδηγία 98/5/ΕΚ)», όπως ισχύουν, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1

Σκοπός του παρόντος διατάγματος είναι η διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του επαγγέλματος του δικηγόρου στην Ελλάδα με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία ή του έμμισθου και ο οποίος έχει ήδη αποκτήσει τα επαγγελματικά προσόντα σε άλλο Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με την οδηγία 98/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου "για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος σε Κράτος Μέλος διάφορο εκείνου στο οποίο αποκτήθηκε ο

1. Οι προβλεπόμενοι στην ισχύουσα νομοθεσία περιορισμοί που αφορούν στην πρόσβαση και την άσκηση επαγγελμάτων, πέραν εκείνων των επαγγελμάτων για τα οποία διαλαμβάνεται ρύθμιση στο κεφάλαιο Β' του παρόντος, καταργούνται μετά την πάροδο τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος.»

² «1. Η απαίτηση προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση επαγγέλματος, πέραν εκείνων για τα οποία διαλαμβάνεται ρύθμιση στο Κεφάλαιο Β' του παρόντος, όταν η χορήγηση της άδειας αυτής συναρτάται προς την αντικειμενικώς διαπιστούμενη κατά δεσμία αρμοδιότητα, συνδρομή νόμιμων προϋποθέσεων, παύει να ισχύει μετά πάροδο τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος. Από το χρονικό εκείνο σημείο και με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο επόμενο εδάφιο, το επάγγελμα ασκείται ελευθέρως μετά πάροδο τριμήνου από την αναγγελία ενάρξεως ασκήσεως του, συνοδευόμενη από τα νόμιμα δικαιολογητικά για την πιστοποίηση της συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων, στην κατά τις ισχύουσες στο χρονικό εκείνο σημείο διατάξεις αρμόδια προς αδειοδότηση διοικητική αρχή. Η αρχή αυτή δύναται, εντός τριών (3) μηνών από τη λήψη της αναγγελίας, να απαγορεύσει την άσκηση του επαγγέλματος, στην περίπτωση που δεν συγκεντρώνονται οι νόμιμες προϋποθέσεις προς τούτο ή δεν προκύπτει η συνδρομή τους από τα υποβληθέντα στοιχεία.»

επαγγελματικός τίτλος" που δημοσιεύθηκε στην ελληνική γλώσσα στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (I 77/14.3.1998, σελ. 36).

Άρθρο 2 Ορισμοί.

Για τους σκοπούς του παρόντος νοείται ως: «α) «Δικηγόρος», κάθε φυσικό πρόσωπο, υπήκοος ενός κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκεί τις επαγγελματικές του δραστηριότητες με έναν από τους πιο κάτω επαγγελματικούς τίτλους...

β) "Κράτος Μέλος καταγωγής", το Κράτος Μέλος της Ε.Ε. στο οποίο ο δικηγόρος απέκτησε το δικαίωμα να φέρει έναν από τους επαγγελματικούς τίτλους που αναφέρονται στο εδάφιο α, πριν ασκήσει το επάγγελμα του δικηγόρου στην Ελλάδα ή σε άλλο Κράτος Μέλος.

γ) "Επαγγελματικός τίτλος καταγωγής", ο επαγγελματικός τίτλος του Κράτους Μέλους στο οποίο ο δικηγόρος απέκτησε το δικαίωμα να φέρει αυτόν τον τίτλο πριν ασκήσει το επάγγελμα του δικηγόρου στην Ελλάδα. δ)....

Άρθρο 3 Πεδίο Εφαρμογής.

1. Το παρόν εφαρμόζεται στους δικηγόρους υπηκόους Κρατών Μελών της ΕΕ που ασκούν το επάγγελμα ως ελεύθεροι επαγγελματίες καθώς και σε αυτούς που το ασκούν ως έμμισθοι στο Κράτος Μέλος καταγωγής με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 10.

Άρθρο 4

Κάθε δικηγόρος υπό την έννοια του εδαφ. α' του άρθρου 2 του παρόντος δύναται να ασκεί μονίμως στην Ελλάδα και με τον επαγγελματικό του τίτλο καταγωγής, τις δραστηριότητες του δικηγόρου όπως καθορίζονται στο άρθρο 7 και σύμφωνα με τις πιο κάτω διατάξεις.

Άρθρο 5

1. Για την άσκηση του επαγγέλματος στην Ελλάδα ο δικηγόρος πρέπει να εγγραφεί στα μητρώα του Δικηγορικού Συλλόγου στην περιφέρεια του οποίου θα ασκεί τις δραστηριότητες του καθώς και να διατηρεί γραφείο στην ίδια περιφέρεια.

2. Για την εγγραφή αυτή αποφασίζει το Δ.Σ. του ως άνω Δικηγορικού Συλλόγου αφού ο ενδιαφερόμενος προσκομίσει τα εξής πιστοποιητικά: α) έγγραφο δημόσιας ή δημοτικής αρχής από το οποίο να αποδεικνύεται η ιθαγένεια Κράτους Μέλους, β) πιστοποιητικό - αντίγραφο ποινικού μητρώου, γ) πιστοποιητικό εγγραφής και υπηρεσιακών μεταβολών από την αρμόδια αρχή

του κράτους καταγωγής που χορήγησε τον επαγγελματικό τίτλο ή άλλη αρμόδια αρχή του κράτους καταγωγής...

5. Σε κάθε Δικηγορικό Σύλλογο τηρείται ειδικό μητρώο για τα μέλη που εγγράφονται υπό τον επαγγελματικό τίτλο του κράτους καταγωγής.

Άρθρο 11 Εξομοίωση με Έλληνα δικηγόρο.

1. Μετά την παρέλευση τριετίας κατά την οποία ο δικηγόρος άσκησε πραγματική και τακτική επαγγελματική δικηγορική δραστηριότητα στην Ελλάδα και στον τομέα του ελληνικού δικαίου συμπεριλαμβανομένου και του κοινοτικού, δύναται να ενταχθεί πλήρως στο δικηγορικό επάγγελμα στην Ελλάδα...

2. Για την αίτηση αποφασίζει το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου... Ως "πραγματική" και "Τακτική" επαγγελματική δραστηριότητα νοείται η πραγματική άσκηση αυτής χωρίς άλλη διακοπή, εκτός από εκείνες που απορρέουν από τη καθημερινή ζωή.

9. Ο δικηγόρος του οποίου η αίτηση έγινε δεκτή, διορίζεται ως δικηγόρος στο οικείο Πρωτοδικείο με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης σύμφωνα με τον Κώδικα Δικηγόρων...

10. Ο δικηγόρος που διορίζεται σύμφωνα με τα ανωτέρω, εξομοιώνεται με τον κατά το ελληνικό δίκαιο δικηγόρο και έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί, παράλληλα με το τίτλο του δικηγόρου στην Ελλάδα, και τον επαγγελματικό του τίτλο καταγωγής».

12. Στις διατάξεις των άρθρων 1, 4, 6 και 36 του ν. 4194/2013 (Α' 208) «Κώδικας Δικηγόρων», όπως ισχύουν, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1 Η φύση της δικηγορίας

1. Ο δικηγόρος είναι δημόσιος λειτουργός. Το λειτούργημα του αποτελεί θεμέλιο του κράτους δικαίου.

2. Περιεχόμενο του λειτουργήματος είναι η εκπροσώπηση και υπεράσπιση του εντολέα του σε κάθε δικαστήριο, αρχή ή υπηρεσία ή εξωδικαστικό θεσμό, η παροχή νομικών συμβουλών και γνωμοδοτήσεων, όπως επίσης και η συμμετοχή του σε θεσμοθετημένα όργανα ελληνικά ή διεθνή.

Άρθρο 4

Τη δικηγορική ιδιότητα αποκτά εκείνος: α) ο οποίος έχει επαρκείς γνώσεις για να ασκεί το λειτούργημα του μετά από επιτυχή συμμετοχή του σε πανελλήνιες εξετάσεις, β) για τον οποίο εκδίδεται απόφαση διορισμού από τον Υπουργό

Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (στο εξής Υπουργός Δικαιοσύνης), η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ....

Άρθρο 6

1. Ο δικηγόρος πρέπει: 1. Να είναι Έλληνας πολίτης ή πολίτης κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου κράτους, που είναι συμβαλλόμενο στη Σύμβαση Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου...

2. Να είναι κάτοχος πτυχίου Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα ή ισότιμου και αντίστοιχου πτυχίου άλλης χώρας, εφόσον αυτό έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες».

Άρθρο 36 Περιγραφή του έργου του δικηγόρου.

1. Αποκλειστικό έργο του δικηγόρου είναι η αντιπροσώπευση και η υπεράσπιση του εντολέα του σε κάθε δικαστήριο ή αρχή της Ελληνικής Δημοκρατίας ή οποιασδήποτε άλλης χώρας, στα δικαστήρια, τις υπηρεσίες και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα διεθνή δικαστήρια, στα πειθαρχικά και υπηρεσιακά συμβούλια, η κατάθεση σημάτων και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η παροχή νομικών συμβουλών προς οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, καθώς και η σύνταξη γνωμοδοτήσεων προς οποιοδήποτε νομικό ή φυσικό πρόσωπο και αρχή. Στο έργο του δικηγόρου περιλαμβάνεται η διαμεσολάβηση για την αναζήτηση συμβιβαστικής λύσης, στο πλαίσιο νόμου ή κοινά αποδεκτής διαδικασίας, για την επίτευξη δε της λύσης αυτής, ο δικηγόρος επικοινωνεί και με τον οφειλέτη του εντολέα ή τον δικηγόρο αυτού στο μέτρο των εκάστοτε αναγκών και πάντα σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Επαγγέλματος. Η παράσταση ενώπιον των δικαστηρίων με ή δια δικηγόρου είναι υποχρεωτική για όλες τις υποθέσεις και σε όλες τις διαδικασίες, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τον νόμο..

2. Ομοίως, στο έργο του δικηγόρου περιλαμβάνονται:

α) Η έρευνα των βιβλίων των υποθηκοφυλακείων και κτηματολογικών γραφείων, καθώς και η σύνταξη των σχετικών εγγράφων ελέγχου τίτλων...β) Η έκδοση βεβαιώσεων που αφορούν στη μεταγραφή, την ιδιοκτησία, τα βάρη και τις διεκδικήσεις επί ακινήτων...γ) Η έκδοση επικυρωμένων αντιγράφων κάθε είδους εγγράφων... δ) Η μετάφραση εγγράφων που έχουν συνταχθεί σε ξένη γλώσσα, καθώς και η μετάφραση ελληνικών εγγράφων σε οποιαδήποτε ξένη γλώσσα...ε) Η βεβαίωση της γνησιότητας της υπογραφής του εντολέα του...στ)

Ο έλεγχος νομιμότητας κάθε αίτησης και των συνυποβαλλόμενων δικαιολογητικών για την καταχώριση στα κτηματολογικά φύλλα πράξεων... και η νομική υποστήριξη συναλασσομένων κατά τις συναλλαγές με όλα τα υποθηκοφυλακεία (άμισθα, έμμισθα, εμμισθοποιημένα) .....».

13. Στις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 3 και 4 του ν. 3328/2005 (Α' 80) «ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΙΤΛΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ» (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.)» ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Ιδρύεται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΙΤΛΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ» (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), που εδρεύει στην Αθήνα και εποπτεύεται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Άρθρο 2 Σκοπός

1. Σκοπός του Οργανισμού είναι: α) Η αναγνώριση τίτλων σπουδών που απονέμονται από ομοταγή εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης της αλλοδαπής και β) η παροχή πληροφοριών σχετικά με σπουδές στην ανώτατη εκπαίδευση στην ημεδαπή και αλλοδαπή.....

Άρθρο 3 Ορισμοί

Κατά την έννοια του νόμου αυτού:

α) «Ανώτατη εκπαίδευση πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης» είναι η εκπαίδευση που παρέχεται από πανεπιστήμια και τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή ως ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.

β) «Τίτλος σπουδών» είναι πτυχίο ή δίπλωμα, με το οποίο πιστοποιείται ότι ο κάτοχός του έχει ολοκληρώσει επιτυχώς πρόγραμμα σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης.

γ) «Πτυχίο» είναι ο τίτλος αναγνωρισμένου πανεπιστημιακού ή τεχνολογικού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης, ο οποίος χορηγείται μετά από επιτυχή ολοκλήρωση προπτυχιακού προγράμματος σπουδών. δ).. ε)...

στ) «Αναγνώριση τίτλου σπουδών» είναι η βεβαίωση και η διαπίστωση από τον Οργανισμό της «ισοτιμίας» ή «ισοτιμίας και αντιστοιχίας» του τίτλου. Η αναγνώριση αφορά πτυχία, μεταπτυχιακά διπλώματα και διδακτορικά διπλώματα.

ζ) «Αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα» είναι το πανεπιστήμιο και το τεχνολογικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης που έχει κριθεί ως ομοταγές από τα αρμόδια όργανα του Οργανισμού.

η) Ομοταγές θεωρείται το εκπαιδευτικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης της αλλοδαπής που αναγνωρίζεται από τα αρμόδια όργανα της χώρας του, εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: αα)...ββ)...γγ) ...δδ).. εε) ...

Άρθρο 4 Προϋποθέσεις αναγνώρισης τίτλων

Οι τίτλοι σπουδών των αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής αναγνωρίζονται από τον Οργανισμό ως «ισότιμοι» ή ως «ισότιμοι και αντιστοιχοί».

1. Η «ισοτιμία» αναγνωρίζεται εφόσον:

α) ..β ...2....

3. «Ισοτιμία και αντιστοιχία» αναγνωρίζεται εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση της «ισοτιμίας» του τίτλου σπουδών και επιπλέον ο ενδιαφερόμενος έχει διδαχθεί και εξετασθεί επιτυχώς στα βασικά μαθήματα του ομοειδούς προγράμματος σπουδών της ημεδαπής.

Ο Οργανισμός μπορεί να απαιτήσει επιπλέον επιτυχή εξέταση σε συμπληρωματικό αριθμό μαθημάτων σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ημεδαπής...4... 5...6.. 7. 8..9..».

14. Στις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 299, 301, 304, 305, 308, 310, 480, 486 και 489 του ν. 4957/2022 (Α' 141) «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις» ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 297 Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης - Ονομασία και έδρα

Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΙΤΛΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ» (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), που ιδρύθηκε με τον ν. 3328/2005 (Α' 80), εδρεύει στην Αθήνα, εποπτεύεται από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων...

Άρθρο 298 Σκοπός

1. Σκοπός του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. είναι:

- α) η ακαδημαϊκή αναγνώριση τίτλων σπουδών που απονέμονται από αναγνωρισμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης της αλλοδαπής,
 β) η παροχή πληροφοριών σχετικά με τις σπουδές στην ανώτατη εκπαίδευση στην ημεδαπή και αλλοδαπή...»

Άρθρο 299 Ορισμοί

Κατά την έννοια του νόμου αυτού:

- α) «Ανώτατη εκπαίδευση» είναι η εκπαίδευση που παρέχεται από εκπαιδευτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή ως αναγνωρισμένα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.
 β) «Αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα» είναι το ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης της αλλοδαπής που αναγνωρίζεται από τα αρμόδια όργανα της χώρας του και το οποίο οργανώνει προγράμματα σπουδών πρώτου, δεύτερου και τρίτου κύκλου ανώτατης εκπαίδευσης ή κατ' ελάχιστον ενός εκ των τριών και απονέμει αντίστοιχους τίτλους σπουδών.
 γ) «Τίτλος σπουδών» είναι πτυχίο ή δίπλωμα, με το οποίο πιστοποιείται ότι ο κάτοχός του έχει ολοκληρώσει επιτυχώς πρόγραμμα σπουδών πρώτου, δεύτερου ή τρίτου κύκλου ανώτατης εκπαίδευσης.
 δ) «Πτυχίο» είναι ο τίτλος που απονέμει αναγνωρισμένο ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης, το οποίο χορηγείται μετά από επιτυχή ολοκλήρωση προγράμματος σπουδών πρώτου κύκλου ανώτατης εκπαίδευσης και οδηγεί σε σπουδές δεύτερου ή τρίτου κύκλου στη χώρα απονομής του.
 ε).. στ) ...ζ) «Ακαδημαϊκή ισοδυναμία» είναι η πιστοποίηση ότι ο τίτλος σπουδών που χορηγεί αναγνωρισμένο ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης της αλλοδαπής οδηγεί στην απόκτηση συγκρίσιμων ακαδημαϊκών προσόντων με τίτλο σπουδών που χορηγείται από Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της ημεδαπής....

Άρθρο 301 Όργανα διοίκησης

1. 3..4..5....6. Το Δ.Σ. λαμβάνει κάθε απόφαση και ασκεί κάθε εξουσία για όλα γενικώς τα ζητήματα που αφορούν στη διοίκηση και διαχείριση του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. όπως αναφέρονται στον παρόντα νόμο και στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του και ιδίως: α)...ε) αποφασίζει για την κατάρτιση, ενημέρωση και δημοσίευση στην επίσημη ιστοσελίδα του των πινάκων βαθμολογικής αντιστοιχίας ημεδαπών και αλλοδαπών τίτλων σπουδών, καθώς και πίνακα

αντιστοίχισης των συστημάτων πιστωτικών μονάδων αυτών, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή Ακαδημαϊκής Αναγνώρισης...

Άρθρο 304 Εθνικό Μητρώο Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της αλλοδαπής και Εθνικό Μητρώο Τύπων Τίτλων Σπουδών Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων της Αλλοδαπής

1. Θεσπίζεται Εθνικό Μητρώο Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της αλλοδαπής και Εθνικό Μητρώο Τύπων Τίτλων Σπουδών Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων της αλλοδαπής.

2. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. στα Μητρώα της παρ. 1 εντάσσονται τα ιδρύματα της αλλοδαπής και οι τίτλοι σπουδών που απονέμουν. Εντάσσονται, επίσης, αυτοδικαίως τα ιδρύματα της αλλοδαπής και οι τίτλοι σπουδών που απονέμουν κατόπιν διακρατικής συμφωνίας.

3. Στο Εθνικό Μητρώο Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων της αλλοδαπής εντάσσονται με απόφαση του Δ.Σ. του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ιδρύματα, τα οποία:

α) απονέμουν τύπους τίτλων σπουδών που προβλέπονται στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 306 ή β) πληρούν σωρευτικά τα ακόλουθα κριτήρια:

βα),... ββ),...βγ) ...4... 5. Αν ίδρυμα ή τίτλος σπουδών δεν έχει καταχωρηθεί από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. στα μητρώα της παρ. 1, το Δ.Σ. του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. εξετάζει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος των φορέων της παρ. 4, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του παρόντος Κεφαλαίου και με απόφασή του τα εντάσσει στα μητρώα.

Άρθρο 305 Ακαδημαϊκή ισοδυναμία - Συνέπειες

Η ακαδημαϊκή αναγνώριση συνίσταται στην πιστοποίηση της ακαδημαϊκής ισοδυναμίας τίτλων σπουδών της αλλοδαπής με τους τίτλους σπουδών που απονέμονται από τα ελληνικά Α.Ε.Ι.

Άρθρο 308 Αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σπουδών

1. Η αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σπουδών συνίσταται στην έκδοση απόφασης αναγνώρισης ακαδημαϊκής ισοδυναμίας τίτλων σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης: α)..., β).. και γ)....

Άρθρο 310 Διαδικασία ακαδημαϊκής ισοδυναμίας τίτλων ανώτατης εκπαίδευσης

1. Η αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοδυναμίας τίτλων ανώτατης εκπαίδευσης γίνεται με ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση του Προέδρου του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., κατόπιν της διαδικασίας του παρόντος.

Άρθρο 480 Μεταβατικές διατάξεις Κεφαλαίου Β΄

1. Τα στοιχεία των καταλόγων των ομοταγών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής και των τίτλων που απονέμουν, οι οποίοι τηρούνται στον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., εντάσσονται αντίστοιχα στο Εθνικό Μητρώο αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής και το Εθνικό Μητρώο τίτλων σπουδών αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής, με απόφαση του Δ.Σ., σύμφωνα με το παρόν. 2. β) δ)

Άρθρο 486 Καταργούμενες διατάξεις Κεφαλαίων Α΄ - Γ΄

Καταργούνται οι ακόλουθες διατάξεις:

α)... β) Τα άρθρα 1 έως 19 του ν. 3328/2005 (Α΄ 80).

Άρθρο 489 Έναρξη ισχύος

1. Το παρόν ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις του...».

15. Με την απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης με αριθμό 25002 οικ./26.05.2021 προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την πλήρωση οργανικών θέσεων δικαστικών επιμελητών, με ημερομηνία διενέργειας στις 2 Ιουλίου 2021 στο Κατάστημα του Εφετείου της έδρας του κάθε Συλλόγου Δικαστικών Επιμελητών. Στο προοίμιο της απόφασης αυτής (υπό στοιχείο 4) ορίστηκε ότι «Οι υποψήφιοι πρέπει να καταθέσουν αίτηση συμμετοχής στη Γραμματεία του του Εφετείου της έδρας του Συλλόγου Δικαστικών Επιμελητών της επιλογής τους, το αργότερο μέχρι και τη Δευτέρα 14 Ιουνίου 2021. Στην αίτηση επισυνάπτονται τα εξής: α....β. Τίτλος σπουδών (πτυχίο Νομικής Σχολής, ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο). γ...».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, συνάγονται τα ακόλουθα :

16. Κατά τις ως άνω διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (εφεξής και ΚΔΕ), καθώς και της υπουργικής απόφασης - προκήρυξης του διαγωνισμού για την πλήρωση οργανικών θέσεων δικαστικών επιμελητών έτους 2021, η αίτηση ενδιαφερόμενου για τη συμμετοχή σε διαγωνισμό δικαστικών επιμελητών, ως νόμιμη προϋπόθεση συμμετοχής, υποβάλλεται προς τον

Γραμματέα της έδρας του Συλλόγου Δικαστικών Επιμελητών της επιλογής του είκοσι ημέρες πριν από το διαγωνισμό, με αυτή δε συνυποβάλλονται τα οριζόμενα στον νόμο και την οικεία απόφαση – προκήρυξη δικαιολογητικά, μεταξύ των οποίων και το πτυχίο Νομικής Σχολής, ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από τον νόμο, η ύπαρξη και η προσκόμιση του οποίου ερευνάται, καταρχάς, κατά το στάδιο του ελέγχου της αίτησης από την Εξεταστική Επιτροπή του διαγωνισμού δικαστικών επιμελητών. Εφόσον, μετά τον σχετικό έλεγχο, κριθεί ότι ο υποψήφιος νομίμως συμμετέχει στο διαγωνισμό, πράγμα που προϋποθέτει την κατάφαση για το ότι ο υποψήφιος διαθέτει τα, κατά τον νόμο και την οικεία προκήρυξη, προσόντα συμμετοχής και έχει υποβάλει και τα σχετικά δικαιολογητικά, μεταξύ των οποίων, και το πτυχίο Νομικής Σχολής, ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από τον νόμο, η απόφαση της Επιτροπής και η συμπερίληψη του υποψηφίου στον πίνακα υποψηφίων του διαγωνισμού, ως ατομική διοικητική πράξη, περιβάλλεται το τεκμήριο της νομιμότητας. Η απόφαση αυτή, η οποία ανάγεται στην προδικασία του διαγωνισμού, είναι αιτιολογημένη και τελεσίδικη, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 3 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών και δεν προβλέπεται στάδιο νέου ελέγχου από την αυτή Επιτροπή μετά την ολοκλήρωση του διαγωνισμού και την ανακήρυξη των επιτυχόντων (π.χ με υποβολή ενστάσεων), δεδομένου ότι πρόκειται περί ad hoc συγκροτούμενου κάθε φορά συλλογικού διοικητικού οργάνου, με μοναδικό έργο και αντικείμενο τη διενέργεια του διαγωνισμού, την ανακήρυξη των επιτυχόντων και τη διαβίβαση των σχετικών εγγράφων στη Διοίκηση, μετά δε την ολοκλήρωση του έργου αυτού παύει αυτοδικαίως να υφίσταται ως διοικητικό όργανο και ουδεμία πλέον έχει αρμοδιότητα.

17. Επιπλέον, η προκήρυξη του διαγωνισμού, η συμμετοχή υποψηφίου στο διαγωνισμό δικαστικών επιμελητών και η σύνταξη του πίνακα επιτυχόντων αποτελούν κατά τον νόμο μερικότερα, αλληλένδετα στάδια της ενιαίας διαδικασίας που κατατείνει στον διορισμό του υποψηφίου ως δικαστικού επιμελητή. Για καθένα από τα στάδια αυτά προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ως κοινό δικαιολογητικό συμμετοχής, η προσκόμιση του πτυχίου Νομικής Σχολής του ενδιαφερομένου, κατά την έννοια που ορίζεται στον Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών, ήτοι πτυχίου Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή

ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από τον νόμο (πρβλ. ΣτΕ 2154/2014, ΣτΕ Ολομ. 2771/2011, ΣτΕ 3900/2012 7μ.).

Ως εκ τούτου, το υπό την ως άνω έννοια πτυχίο Νομικής Σχολής θα πρέπει να προσκομίζεται τόσο κατά το χρόνο διενέργειας του διαγωνισμού όσο και κατά τον χρόνο διορισμού του υποψηφίου δικαστικού επιμελητή, οπότε και ελέγχεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης στο πλαίσιο του διενεργούμενου από αυτόν ελέγχου νομιμότητας, όπως σαφώς προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 5 και 15 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών.

18. Ενόψει των ανωτέρω κοινών παραδοχών, μετά τη συζήτηση που διεξήχθη μεταξύ των μελών της Ολομέλειας, επί του πρώτου και δευτέρου των ερωτημάτων για τη δέσμευση ή μη του Υπουργού Δικαιοσύνης από την κρίση της Εξεταστικής Επιτροπής διαγωνισμού δικαστικών επιμελητών, σχετικά με τον έλεγχο της συνδρομής των προβλεπόμενων από τον νόμο τυπικών προσόντων των υποψηφίων, μεταξύ των οποίων και η προσκομιδή πτυχίου Νομικής Σχολής, ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από τον νόμο, και για την υποχρέωση ή μη αυτού να εκδώσει υπουργική απόφαση διορισμού επιτυχούσας στο διαγωνισμό, αν προκύπτει ότι δεν διαθέτει τον τίτλο αυτό, διατυπώθηκαν δύο (2) γνώμες:

19. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τους: Ευγενία Βελώνη, Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Βασιλική Πανταζή, Αικατερίνη Γρηγορίου, Στυλιανή Χαριτάκη και Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπροέδρους του Ν.Σ.Κ., Αλέξανδρο Ροϊλό, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Σταύρο Σπυρόπουλο, Ευσταθία Τσαούση, Διονύσιο Χειμώνα, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Ευάγγελο Μαρίνη, Ιουλία Σφυρή, Αθανάσιο Θεοχάρη, Ιωάννη Αλεξανδράκη, Φωτεινή Δεδούση, Κωνσταντίνο Γεωργιάδη, Χρυσούλα Τσιαβού, Δημήτριο Καμάρη και Εμμανουέλα Πανοπούλου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψηφοί 20**), από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων των άρθρων 3 παρ. 2 δεύτερο εδάφιο, 5 και 15 παρ. 3 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών και της απόφασης προκήρυξης του διαγωνισμού, με αριθμό 25002 οικ./26.05.2021, προκύπτει ότι ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ως αποφασίζον όργανο, που καλείται να εκδώσει την τελική πράξη διορισμού των υποψηφίων, οι οποίοι κρίθηκαν από την Επιτροπή διαγωνισμού επιτυχόντες, οφείλει ως εκ της ιδιότητάς του αυτής, στο πλαίσιο του διενεργούμενου από αυτόν ελέγχου νομιμότητας, να προβεί σε έλεγχο νομιμότητας της διαδικασίας

και της ύπαρξης ή της έλλειψης των προσόντων διορισμού των ως άνω υποψηφίων τόσο κατά τον χρόνο διενέργειας του διαγωνισμού όσο και κατά τον χρόνο του διορισμού τους, των εν λόγω προσόντων αποδεικνυόμενων με την προσκόμιση, κατά τα οριζόμενα στην οικεία απόφαση – προκήρυξη και στον ως άνω Κώδικα, των οικείων δικαιολογητικών, στα οποία περιλαμβάνεται και το πτυχίο Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από το νόμο. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται ευθέως από τις διατάξεις του άρθρου 5 του ΚΔΕ, στις οποίες ρητώς ορίζεται ότι οι υποψήφιοι πρέπει να κατέχουν τα προσόντα διορισμού τόσο κατά τον χρόνο διενέργειας του διαγωνισμού όσο και κατά τον χρόνο διορισμού, ενώ οφείλουν να υποβάλουν στον Υπουργό Δικαιοσύνης και όλα τα δικαιολογητικά που είναι απαραίτητα για τον διορισμό, μεταξύ των οποίων και το πτυχίο υπό την ως άνω έννοια.

Κατά τον έλεγχο αυτόν ο Υπουργός δεν δεσμεύεται από την, κατά το οικείο στάδιο του διαγωνισμού, εκδοθείσα αιτιολογημένη και τελεσίδικη απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής, το δε τεκμήριο νομιμότητας με το οποίο αυτή περιβάλλεται ως ατομική διοικητική πράξη ισχύει αποκλειστικά και μόνο κατά το στάδιο αυτό της διαγωνιστικής διαδικασίας. Τούτο ευθέως συνάγεται από το άρθρο 8 παρ. 3 του αυτού ως άνω Κώδικα, όπου ρητά ορίζεται ότι η Εξεταστική Επιτροπή ελέγχει τα δικαιολογητικά των υποψηφίων και αποφασίζει αιτιολογημένα και τελεσίδικα για τη συμμετοχή τους ή όχι σε αυτόν.

20. Ως εκ τούτου, κατά τη γνώμη αυτή, το πτυχίο Νομικής Σχολής, υπό την ως άνω έννοια, πρέπει να προσκομίζεται από τους υποψήφιους με την αίτηση συμμετοχής τους και να υφίσταται και κατά τον χρόνο διορισμού τους ως δικαστικών επιμελητών, ο δε ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ως αποφασίζον τον διορισμό τους όργανο, είναι αρμόδιος να ελέγξει, κατά τον χρόνο αυτό, την συνυποβολή από τους υποψηφίους με την αίτηση συμμετοχής στο διαγωνισμό πτυχίου Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού αναγνωρισμένου από το νόμο και την ύπαρξή του και κατά τον χρόνο διορισμού, σε περίπτωση δε αρνητικής διαπίστωσης να αρνηθεί το διορισμό, χωρίς να παρίσταται ανάγκη ανασύστασης της Επιτροπής του διαγωνισμού και αναπομπής σε αυτή του ζητήματος της νομιμότητας του ως άνω τίτλου, ώστε να εκφέρει σχετική κρίση.

21. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από τους: Βασιλική Τύρου, Αθηνά Αλεφάντη, Χριστίνα Διβάνη, Χρήστο Μηκίδη, Βασίλειο Κορκίζογλου, Ευτυχία Κασομένου, Παναγιώτη Πανάγο, Σπυρίδωνα Μαυρογιάννη και Ελένη Λευθεριώτου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους **(ψηφοί 6)**, με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Πάρεδρος Ν.Σ.Κ., Σπυριδούλα Θωμοπούλου (γνώμη άνευ ψήφου), από το περιεχόμενο των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι το τεκμήριο νομιμότητας της απόφασης της Εξεταστικής Επιτροπής, η οποία δεν έχει ανακληθεί μέχρι σήμερα από αυτήν, ισχύει αποκλειστικά και μόνο κατά το στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας χωρίς να δεσμεύει περαιτέρω τον Υπουργό Δικαιοσύνης κατά τον χρόνο του διορισμού του υποψήφιου δικαστικού επιμελητή. Τούτο δε υπό την έννοια ο ανωτέρω Υπουργός, ως αποφασίζον το διορισμό όργανο, δύναται να ελέγξει, κατά την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας, τα προσόντα διορισμού υποψήφιου δικαστικού επιμελητή για τυχόν μεταβολές που επήλθαν μετά το στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας (π.χ. ανάκληση πτυχίου λόγω πλαστότητας κλπ.), οπότε και δικαιολογείται η άρνηση του Υπουργού να εκδώσει τη σχετική υπουργική απόφαση διορισμού του επιτυχόντος υποψηφίου.

Στην περίπτωση, ωστόσο, που κατά τον έλεγχο νομιμότητας από τον Υπουργό Δικαιοσύνης διαπιστωθεί παρανομία σχετική με το κατεχόμενο από τον υποψήφιο προσόν, οπότε ο υποψήφιος δεν πληρούσε εξαρχής την απαιτούμενη νόμιμη προϋπόθεση για την περίληψή του στον πίνακα υποψηφίων, θα πρέπει να υπάρξει ρητή ανάκληση των ανωτέρω πράξεων από την αρμόδια προς τούτο Εξεταστική Επιτροπή του διαγωνισμού, κατά τους όρους ανάκλησης των παράνομων διοικητικών πράξεων, μετά από αναπομπή σε αυτήν, κατόπιν ανασύστασής της από τον Υπουργό οπότε και δικαιολογείται, κατόπιν αυτού, η άρνηση του Υπουργού να εκδώσει τη σχετική υπουργική απόφαση διορισμού του επιτυχόντος υποψηφίου (πρβλ. ΣτΕ 2154/2014, ΣτΕ Ολομ. 2771/2011, ΣτΕ 3900/2012 7μ., Γνωμ. ΝΣΚ 214/2019, 23/2017).

22. Περαιτέρω, ως προς το τρίτο ερώτημα, εάν δηλαδή η πράξη αναγνώρισης από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. της ισοτιμίας του πτυχίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας είναι προϋπόθεση για να θεωρηθεί το πτυχίο της επιτυχούσας στο διαγωνισμό Κ-Μ.Κ. ως ισότιμο, σύμφωνα με το άρθρο 3

παρ. 2 εδάφιο δεύτερο β' του ΚΔΕ (ν. 2318/1995), δεδομένου ότι αυτή είναι εγγεγραμμένη στον Δ.Σ.Α. και έχει εξομοιωθεί με Έλληνα δικηγόρο κατά τις διατάξεις των άρθρων 11 παρ. 1, 2 και 9 του π.δ.152/2000 μετά τη συζήτηση που διεξήχθη μεταξύ των μελών της Ολομέλειας, διατυπώθηκαν οι εξής γνώμες :

23. Κατά την πρώτη γνώμη, η οποία απαρτίσθηκε από τους: Αικατερίνη Γρηγορίου, Αντιπρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Βασιλική Τύρου, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Αθηνά Αλεφάντη, Χριστίνα Διβάνη, Χρήστο Μητκίδη, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Βασίλειο Κορκίζογλου, Ευάγγελο Μαρίνη, Αθανάσιο Θεοχάρη, Ευτυχία Κασομένου, Εμμανουέλα Πανοπούλου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψήφοι 12**), με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Πάρεδρος Ν.Σ.Κ., Σπυριδούλα Θωμοπούλου (γνώμη άνευ ψήφου), στο άρθρο 5 παράγραφος 1 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η έννοια της προσωπικής ελευθερίας και η αρχή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, στην οποία περιλαμβάνεται και η επαγγελματική ελευθερία. Στην ελευθερία αυτή ο κοινός νομοθέτης μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς, πριν από την επιλογή ή και κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Οι όροι όμως και οι προϋποθέσεις που τάσσονται από τον κοινό νομοθέτη για την επιλογή και την άσκηση του επαγγέλματος είναι επιτρεπτοί, όταν δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος, οι οποίοι, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει να είναι συναφείς προς το αντικείμενο και τον χαρακτήρα του επαγγέλματος. Ειδικότερα, για το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή που έχει χαρακτήρα ελεύθερου επαγγέλματος έχει όμως και επικουρικό χαρακτήρα στο έργο της απονομής της δικαιοσύνης, τα κριτήρια θα πρέπει να ανάγονται στην ηθική συγκρότηση, τις επιστημονικές και τις εν γένει διανοητικές ικανότητες του υποψηφίου, ώστε η λειτουργία της δικαιοσύνης να υπηρετείται από πρόσωπα με διαπιστωμένη επιστημονική ικανότητα και ηθική υπόσταση και να είναι σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συν/τος) (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 1621/2012). Επομένως, οποιοσδήποτε περιορισμός της πρόσβασης κάποιου στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή θα πρέπει να βασίζεται σε εμφανή και διαγνώσιμη αναγκαιότητα, που να την δικαιολογούν λόγοι δημόσιου συμφέροντος.

24. Με τις προαναφερθείσες διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών καθιερώνεται σύστημα επιλογής και διορισμού δικαστικών επιμελητών στις Περιφέρειες των Πρωτοδικείων της Χώρας. Η επιλογή γίνεται κατ' αρχήν κατόπιν διενέργειας διαγωνισμού, η διαδικασία του οποίου προβλέπεται διεξοδικά στον νόμο και στον οποίο δύναται να συμμετάσχουν όσοι έχουν τα αναφερόμενα στον νόμο τυπικά προσόντα και ελλείπουν τα κωλύματα. Ο υποψήφιος, σύμφωνα με την διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 326 ν. 4072/2012,³ μεταξύ άλλων, θα πρέπει να είναι πτυχιούχος Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο. Η ρύθμιση αυτή ασφαλώς καταδεικνύει το έντονο ενδιαφέρον του Κράτους για το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή. Το έργο τους στα πλαίσια της νομικής επιστήμης είναι περιορισμένου εύρους και, συγκεκριμένα, συνίσταται στην επίδοση δικογράφων και εξωδίκων εγγράφων, στην εκτέλεση εκτελεστών τίτλων άρθρου 904 ΚΠολΔ, στη σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων για πραγματικά περιστατικά και στην εκτέλεση κάθε άλλου καθήκοντος που τους ανατίθεται από τον νόμο (άρθρο 1).

25. Περαιτέρω, με το π.δ. 68/2011 διατηρήθηκαν οι περιορισμοί των όρων και των προϋποθέσεων που προβλέπονται στον ΚΔΕ για την πρόσβαση στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή με στόχο την εξυπηρέτηση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι, ιδίως, η διασφάλιση διαφάνειας και αξιοκρατίας κατά την πρόσβαση στο επάγγελμα, η ορθολογική κατανομή των δικαστικών επιμελητών στην επικράτεια και η αποτελεσματική οργάνωση και άσκηση του επαγγέλματος, το οποίο είναι στενά συνυφασμένο με την απονομή της δικαιοσύνης και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων (ΣΤΕ ΠΕ 126/2011). Οι στόχοι αυτοί σε καμία περίπτωση δεν μπορεί, κατά τα κατωτέρω, να συσχετιστούν ή να ανατραπούν από το δικαίωμα δικηγόρου της ΕΕ για πρόσβαση στο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή.

26. Επίσης, με το π.δ. 152/2000, κατ' επιταγή της αρχής της ελεύθερης εγκατάστασης των υπηκόων ενός κράτους μέλους στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων (άρθρο 49 ΣΛΕΕ), ρυθμίζεται η διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του επαγγέλματος του δικηγόρου στην Ελλάδα με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία ή του

---

³ Προφανώς πρόκειται για τροπολογία για την οποία δεν υπάρχει αιτιολογική έκθεση και αυτονοήτως δεν την επεξεργάστηκε η Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής.

έμμισθου, ο οποίος έχει ήδη αποκτήσει τα επαγγελματικά προσόντα σε άλλο Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με την οδηγία 98/5/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Με το π.δ. κατοχυρώθηκαν δύο διακριτά δικαιώματα: α) το δικαίωμα του δικηγόρου κράτους μέλους της Ε.Ε. να ασκεί μονίμως, σε κάθε άλλο κράτος μέλος υπό τον επαγγελματικό του τίτλο καταγωγής τις δραστηριότητες του δικηγόρου και β) η υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 11 του π.δ 152/2000 εξομοίωση με δικηγόρο του κράτους μέλους υποδοχής. Ο δικηγόρος, ο οποίος επιθυμεί να ασκήσει επάγγελμα σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο απέκτησε τον επαγγελματικό του τίτλο, είναι υποχρεωμένος να εγγραφεί στα μητρώα της αρμόδιας αρχής του εν λόγω κράτους μέλους. Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής προβαίνει σε εγγραφή του δικηγόρου κατόπιν προσκόμισης του πιστοποιητικού εγγραφής του στα μητρώα της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους καταγωγής που χορήγησε τον επαγγελματικό τίτλο. Μετά δε την παρέλευση τριετίας, κατά την οποία ο δικηγόρος άσκησε πραγματική και τακτική επαγγελματική δικηγορική δραστηριότητα στην Ελλάδα, δύναται να ενταχθεί πλήρως στο δικηγορικό επάγγελμα στην Ελλάδα και να εξομοιωθεί με Έλληνα δικηγόρο με την υποβολή αίτησης προς τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο μαζί με τα αποδεικτικά της τριετούς επαγγελματικής του επάρκειας έγγραφα. Για την αίτηση αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου και εφόσον η αίτηση γίνει δεκτή, διορίζεται ως δικηγόρος στο οικείο Πρωτοδικείο με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης σύμφωνα με τον Κώδικα Δικηγόρων (ΣτΕ 1753/2017).

27. Εξάλλου, στον Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013) ορίζεται ότι ο δικηγόρος είναι δημόσιος λειτουργός και το λειτούργημα του είναι θεμέλιο του Κράτους δικαίου (άρθρο 1), προβλέπεται δε, μεταξύ άλλων, ότι πρέπει να είναι κάτοχος πτυχίου Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα ή ισότιμου και αντίστοιχου πτυχίου άλλης χώρας, εφόσον έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες. Επίσης, στο άρθρο 36 περιγράφεται το έργο του δικηγόρου, το οποίο αναμφισβήτητα είναι το πλέον ευρύ στα πλαίσια της νομικής επιστήμης. Το έργο αυτό το ασκεί και ο δικηγόρος υπήκοος Κράτους μέλους της ΕΕ, εφόσον έχει εξομοιωθεί με Έλληνα δικηγόρο.

28. Κατόπιν των ανωτέρω, εφόσον η ιδιότητα του ενωσιακής προέλευσης δικηγόρου, που έχει εξομοιωθεί με Έλληνα δικηγόρο, δεν απαιτεί την αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοδυναμίας του από αυτόν κατεχόμενου τίτλου σπουδών, κατά μείζονα λόγο και δεδομένων των αυστηρών προϋποθέσεων που θέτει ο νόμος για την εγγραφή του στο Δικηγορικό Σύλλογο και την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος, που έχουν τεθεί προς εξυπηρέτηση δημόσιου σκοπού, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι ενωσιακός δικηγόρος, εγγεγραμμένος νομίμως σε Δικηγορικό Σύλλογο της Ελλάδας, δεν δύναται να συμμετάσχει νομίμως στον διαγωνισμό δικαστικών επιμελητών, λόγω έλλειψης του από τον νόμο απαιτούμενου προσόντος αναγνωρισμένου από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. τίτλου σπουδών. Και τούτο διότι, υπό το φως των συνταγματικών αρχών της επαγγελματικής ελευθερίας και της αναλογικότητας και λαμβανομένου υπόψη του εύρους του έργου του δικαστικού επιμελητή, ο περιορισμός αυτός δεν δικαιολογείται από κάποιον λόγο δημοσίου συμφέροντος, διότι η ιδιότητα του ως άνω δικηγόρου κράτους μέλους της Ε.Ε. υπερκαλύπτει την αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοδυναμίας του τίτλου σπουδών (Πρβλ. ΣτΕ 635/2018, 359/2017 σκ. 12 και 15, 3375/2013, 3900/2012 και 2771/2011 Ολ.).

29. Κατά τη συγκλίνουσα στην ως άνω πρώτη γνώμη, η οποία απαρτίσθηκε από τους: Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Ευσταθία Τσαούση και Ελένη Λευθεριώτου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψηφοί 3**), πρέπει να ληφθεί υπόψη η νομολογία του Δ.Ε.Ε. και του ΣτΕ, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η πρόσβαση σε επάγγελμα εξαρτάται κατά την εθνική νομοθεσία από την κατοχή διπλώματος και υποβάλλεται σε αρχές κράτους μέλους πανεπιστημιακός τίτλος σπουδών που έχει κτηθεί σε άλλο κράτος μέλος. Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, οι αρχές κράτους μέλους, όταν επιλαμβάνονται αίτησης που υποβάλλει πολίτης της Ένωσης σχετικής με άσκηση επαγγέλματος, στο οποίο η πρόσβαση εξαρτάται, κατά την εθνική νομοθεσία, από την κατοχή διπλώματος ή από επαγγελματική κατάρτιση ή ακόμη από περιόδους πρακτικής άσκησης, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων, καθώς και την πρόσφορη πείρα του ενδιαφερομένου, προβαίνοντας σε συγκριτική εξέταση μεταξύ, αφενός, των ικανοτήτων που πιστοποιούνται με αυτούς τους τίτλους και αυτή την πείρα και, αφετέρου, των γνώσεων και προσόντων που

απαιτούνται από την εθνική νομοθεσία και να εκτιμήσουν αν το σύνολο των γνώσεων και της πείρας του αντιστοιχούν με ό, τι απαιτείται από την εθνική νομοθεσία (απόφαση της 16^{ης} Ιουνίου 2022, *Sociaali-ja terveysalon lupa-ja valvontavirasto*, C-577/20, σκέψη 40, απόφαση της 8ης Ιουλίου 2021, *Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija*, C-166/20, σκέψη 34, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2010, Βασιλική Βανδώρου κ.λπ., C-422/09, C-425/09 και C-426/09, σκέψεις 66-72).

30. Στο πλαίσιο αυτό, η αρμόδια αρχή οφείλει να λαμβάνει υπόψη κάθε είδους πρακτική πείρα, που έχει αποκτηθεί κατά την άσκηση συγγενών δραστηριοτήτων και η οποία μπορεί να αυξήσει τις γνώσεις του αιτούντος και είναι χρήσιμη για την άσκηση του επαγγέλματος, στο οποίο ζητείται η πρόσβαση (απόφαση της 6^{ης} Οκτωβρίου 2015, C-298/14, *Alain Brouillard*, σκέψεις 51 έως 54 και 59, απόφαση της 13^{ης} Νοεμβρίου 2003, *Morgenbesser*, C-313/01, σκέψεις 57 και 58, απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2002, *Nicolas Dreessen*, C-31/00, σκέψεις 24 και 27, απόφαση της 8^{ης} Ιουλίου 1999 *Fernández de Bobadilla*, C-234/97, σκέψη 31, απόφαση της 7^{ης} Μαΐου 1991, *Βλασσόπουλος*, C-340/89, σκέψεις 14 έως 16). Η ίδια λογική ισχύει και στην περίπτωση που πολίτης ορισμένου κράτους μέλους προτίθεται να κάνει χρήση στο κράτος αυτό πανεπιστημιακού τίτλου που έχει αποκτήσει σε άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 16^{ης} Ιουνίου 2022, *Sociaali-ja terveysalon lupa-ja valvontavirasto*, C-577/20, σκέψη 37, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, *Brouillard*, C-298/14, σκέψη 27, απόφαση της 8^{ης} Ιουλίου 1999, *Teresa Fernández de Bobadilla*, C-234/97 σκέψη 30, απόφαση της 31^{ης} Μαρτίου 1993, *Kraus*, C-19/92, σκέψεις 16 και 17).

31. Επομένως, ανεξαρτήτως του εφαρμοζόμενου εθνικού συστήματος αναγνώρισης του τίτλου, το πτυχίο του ενδιαφερομένου πρέπει, κατά την ανωτέρω νομολογία, να συνεκτιμάται στο πλαίσιο συνολικής αξιολόγησης της εκπαίδευσης, ακαδημαϊκής και επαγγελματικής, την οποία αυτός επικαλείται και η επιλαμβανόμενη αρμόδια αρχή δεν μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση αιτήματός του σχετικού με την άσκηση του επαγγέλματος με μόνη την αιτιολογία ότι το πτυχίο που απέκτησε σε άλλο κράτος μέλος δεν έχει τύχει ακαδημαϊκής αναγνώρισης στο κράτος υποδοχής (ΣτΕ 635/2018, 359/2017, 3375/2013, 3900/2012, 2771/2011 Ολ.).

32. Κατά τη δεύτερη γνώμη, η οποία απαρτίσθηκε από τους: Ευγενία Βελώνη, Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Βασιλική Πανταζή, Αντιπρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Αλέξανδρο Ροϊλό, Σταύρο Σπυρόπουλο, Διονύσιο Χειμώνα, Ιουλία Σφυρή, Φωτεινή Δεδούση, Χρυσούλα Τσιαβού και Δημήτριο Καμάρη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψηφοί 9**), από τις διατάξεις του άρθρου 1 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (ν. 2318/1995), που αφορούν τα καθήκοντα των δικαστικών επιμελητών, του άρθρου 25 του ίδιου Κώδικα στο οποίο ορίζεται ότι οι δικαστικοί επιμελητές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ενεργούν ως όργανα της Πολιτείας, καθώς και από τις διατάξεις του π.δ. 68/2011 συνάγεται ότι ο δικαστικός επιμελητής ασκεί μεν ελευθέριο επάγγελμα, συμβάλλει όμως στην απονομή της δικαιοσύνης (ΣτΕ 1621/2012 Ολομ.), τα δε καθήκοντά του συνιστούν ειδική μορφή άσκησης δημόσιας εξουσίας, καθιστώντας τον, ως εκ τούτου, όργανο της ελληνικής πολιτείας.

33. Ειδικότερα, σύμφωνα και με την αιτιολογική έκθεση του π.δ. 68/2011, τα καθήκοντα του δικαστικού επιμελητή είναι στενά συνυφασμένα με το δημόσιο συμφέρον, διότι ο δικαστικός επιμελητής, μεταξύ άλλων, συμμετέχει στην εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων και επιδίδει τα διαδικαστικά και άλλα έγγραφα για την πρόοδο της δίκης. Τα καθήκοντά του αυτά συνιστούν ειδική μορφή άσκησης δημόσιας εξουσίας και οι παρεχόμενες από αυτόν υπηρεσίες συμβάλλουν στην ασφάλεια των συναλλαγών, των νομικών, διαδικαστικών, δικαστικών και εξωδικαστικών ενεργειών, γεγονός που κατέστησε επιβεβλημένη τη θέσπιση ειδικού νομοθετικού καθεστώτος ρύθμισης της άσκησης του επαγγέλματός τους, προκειμένου να υπηρετούνται οι ως άνω επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, όπως ο Κώδικας Δικαστικών Επιμελητών, ο οποίος ρυθμίζει διεξοδικά τους όρους και τις προϋποθέσεις για την άσκηση του επαγγέλματος του δικαστικού επιμελητή, συναρτώντας άμεσα με το δημόσιο συμφέρον την παροχή των σχετικών υπηρεσιών του (ΔΕΑ 3063/2014). Για τον λόγο αυτό οι τιθέμενοι από τον Κώδικα αυτόν περιορισμοί και προϋποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος του δικαστικού επιμελητή από πρόσωπα με διαπιστωμένη επιστημονική ικανότητα, οριζόμενοι γενικώς και κατά τρόπο αντικειμενικό, δεν αντίκεινται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος (ΣτΕ Ολομ. 1621/2012).

34. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η απαίτηση της ως άνω διάταξης για κατοχή του προαναφερόμενου τίτλου σπουδών, ενόψει των καθηκόντων των

δικαστικών επιμελητών και της άσκησης από αυτούς ειδικής μορφής δημόσιας εξουσίας, έχει τον χαρακτήρα απαίτησης του εθνικού νομοθέτη για συγκεκριμένο ακαδημαϊκό προσόν. Υπό την έννοια αυτή και η χρήση, από τον νομοθέτη του ΚΔΕ στην ως άνω διάταξη των όρων «ισότιμο» και «αναγνωρισμένο από το νόμο», λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων του ισχύοντος κατά την ψήφιση του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (ν. 2318/1995) νόμου περί αναγνώρισης από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. τίτλων σπουδών των αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής ως «ισότιμων» ή ως «ισότιμων και αντίστοιχων» (ν. 3328/2005), παρά τη λεκτική αστοχία, πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι αφορά στο πτυχίο που πρέπει να διαθέτει ο υποψήφιος για διορισμό δικαστικός επιμελητής και όχι στο πανεπιστήμιο που χορήγησε τον τίτλο αυτό.

35. Περαιτέρω, κατά επιτρεπτή εξαίρεση από το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης του άρθρου 49 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η πρόσβαση στο ελεύθερο επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή, ως οργάνου της ελληνικής πολιτείας στο οποίο έχει ανατεθεί η άσκηση δημόσιας εξουσίας με πράξη της Διοίκησης και υπαλλήλου, κατά την έννοια του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα (βλ. άρθρο 25 του ΚΔΕ), αφορά μόνο σε Έλληνες πολίτες (άρθρο 2 παρ.1 ΚΔΕ), δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 51 εδάφιο πρώτο της Συνθήκης αυτής, εξαιρούνται από την εφαρμογή των διατάξεων της για την ελευθερία της εγκατάστασης, όσον αφορά το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, οι δραστηριότητες που συνδέονται στο κράτος αυτό με την άσκηση δημόσιας εξουσίας, έστω και περιστασιακά. Επίσης, για τον ίδιο λόγο, η δραστηριότητα του δικαστικού επιμελητή έχει εξαιρεθεί και από τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/23/EK σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (βλ. άρθρο 2 παρ. 2, περ. ιβ΄ της Οδηγίας). Ενόψει της ανωτέρω φύσεως και του χαρακτήρα του επαγγέλματος του δικαστικού επιμελητή στην Ελλάδα, οι όροι, οι προϋποθέσεις, τα προσόντα πρόσβασης κλπ. στο επάγγελμα αυτό, προσδιορίζονται από το ελληνικό δίκαιο και δεν τυγχάνουν εφαρμογής διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρωτογενούς ή παραγώγου) σχετικά με την ελευθερία εγκατάστασης και άσκησης επαγγελμάτων από υπηκόους κρατών μελών σε άλλα κράτη μέλη, τόσο όσον αφορά διατάξεις που αφορούν άμεσα την άσκηση της ελευθερίας αυτής, όσο και διατάξεις που αποβλέπουν στη διευκόλυνση και

άρση των εμποδίων για την άσκησή της, όπως είναι διατάξεις του παραγώγου δικαίου της Ένωσης, σχετικά με τους όρους, τις προϋποθέσεις, τους τίτλους σπουδών, τα επαγγελματικά προσόντα κ.λ.π, που απαιτούνται για την άσκηση διαφόρων επαγγελματών από υπηκόους κρατών μελών.

36. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ και του Συμβουλίου της Επικρατείας, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών εμπίπτει ο καθορισμός των προσόντων που απαιτούνται για την άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος. Κατά την ίδια νομολογία, η αναγνώριση ακαδημαϊκής ισοτιμίας τίτλων σπουδών της αλλοδαπής διέπεται, επίσης, από την εθνική νομοθεσία. Τούτο, διότι ανάγεται στην εσωτερική οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος των σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης κάθε κράτους μέλους, για την οποία αυτό έχει αποκλειστική αρμοδιότητα σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 165 ΣΛΕΕ. Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, δεν έχουν εφαρμογή επί της ακαδημαϊκής ισοτιμίας οι σχετικές με την αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων Οδηγίες της ΕΕ, καθώς, σύμφωνα με το σύστημα που καθιερώνουν οι τελευταίες, ένα δίπλωμα δεν αναγνωρίζεται λόγω της ουσιαστικής αξίας της εκπαίδευσης που πιστοποιεί, αλλά διότι επιτρέπει την πρόσβαση σε νομικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα ή δραστηριότητα στο κράτος μέλος στο οποίο αποκτήθηκε ή αναγνωρίστηκε [βλ. ΣΤΕ 727/2022, 3492/2015, 2615-2618/2015, 3375/2013, 1698/2013, 3900/2012, 3735/2011, 3451/2011, 2771/2011 (Ολομ.) 567/2010 (επταμ), 570-574/2010, 567/2010 (επταμ), 2318/2006, 1841/2006, 907/2005, 376/2001, 1440/2000, 3457/1998 (Ολομ.), 2274/1990 (Ολομ.), και, αντί άλλων, απόφαση ΔΕΚ της 23ης Οκτωβρίου 2008, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, υπόθεση C-274/05, ιδίως, σκέψεις 36 και 37)].

37. Στην προκείμενη περίπτωση, με δεδομένη την απαίτηση για κατοχή πτυχίου Νομικής όσον αφορά τους κατόχους τίτλων της ημεδαπής, αυτονοήτως και για λόγους ισότητας, για τους κατόχους τίτλων σπουδών της αλλοδαπής απαιτείτο, στο πλαίσιο του παραπάνω δεσμευτικού κανονιστικού πλαισίου του κρίσιμου εν προκειμένω διαγωνισμού, η κατοχή τίτλου ο οποίος να έχει αναγνωρισθεί από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ως «ισότιμος και αντίστοιχος» με τον εν λόγω παραπάνω τίτλο σπουδών της ημεδαπής, σύμφωνα με τα ισχύοντα κατά τον χρόνο της απόφασης - προκήρυξης. Τούτο διότι, σύμφωνα με την αμέσως προαναφερόμενη νομολογία, το κατά τα παραπάνω

απαιτούμενο από το άρθρο 2 παρ. 2 του ΚΔΕ ακαδημαϊκό προσόν, πιστοποιείται μόνον με την αναγνώριση ακαδημαϊκής ισοτιμίας, καθώς μόνον στο πλαίσιο αυτής εξετάζεται η επιστημονική αξία του τίτλου.

38. Ειδικότερα, η απαίτηση της διάταξης αυτής του ΚΔΕ και της προκήρυξης του επίμαχου διαγωνισμού για κατοχή πτυχίου Νομικού Τμήματος ημεδαπού Α.Ε.Ι., ή ισότιμου αλλοδαπού πανεπιστημίου, είναι ερμηνευτέα εντός του γενικότερου νομικού πλαισίου, το οποίο διείπε κατά τον κρίσιμο εδώ χρόνο της προκήρυξης του διαγωνισμού την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, δεν υφίστατο η έννοια «ισότιμο αλλοδαπό πανεπιστήμιο» παρά μόνον η έννοια του ομοταγούς πανεπιστημίου της αλλοδαπής. Η αναγνώριση δε ιδρύματος της αλλοδαπής ως ομοταγούς αποτελούσε, κατά τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του ν. 3328/2005 και την σχετική πάγια νομολογία, το πρώτο υποχρεωτικό στάδιο της διαδικασίας αναγνώρισης από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., τίτλου σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης της αλλοδαπής, είτε ως ισότιμου είτε ως ισότιμου και αντίστοιχου.

39. Εξάλλου, από τη γραμματική, συστηματική και τελεολογική ερμηνεία της διάταξης της περ. θ της παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 3328/2005⁴, περί αρμοδιότητας της Ολομέλειας του Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. να αποφασίζει για το ομοταγές των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και να τηρεί για τον σκοπό αυτό κατάλογο των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης τα οποία κρίνονται ως ομοταγή, τον οποίο (κατάλογο) υποχρεούτο να ενημερώνει διαρκώς⁵, συνάγεται σαφώς ότι ο κατάλογος εκείνος δεν είχε κανονιστικό και δεσμευτικό χαρακτήρα, καθώς η διαρκής ενημέρωση μπορούσε να συνεπάγεται προσθήκη αλλά και αφαίρεση ιδρυμάτων από αυτά.

40. Επίσης, υπό το κρίσιμο εν προκειμένω καθεστώς του ν. 3328/2005 εξακολουθούσε να απαιτείται διαδικασία αναγνώρισης από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. με την έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης αναγνώρισης, στο πλαίσιο εξέτασης συγκεκριμένης αίτησης κατόχου τίτλου σπουδών της αλλοδαπής και των στοιχείων του ατομικού του φακέλου. Τούτο καθώς, κατ' εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 4 του ν. 3328/2005, το ομοταγές του ιδρύματος εξετάζεται καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών και για όλα τα ιδρύματα στα

⁴ εισαχθείσας με το άρθρο 71 παρ. 2γ του ν. 4610/2019 (Α' 70/07.05.2019).

⁵ όπως άλλωστε προβλέπεται και στο άρθρο 304 του ν. 4957/2022 σε σχέση με το Εθνικό Μητρώο αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής.

οποία φοίτησε ο ενδιαφερόμενος προς απόκτηση του τίτλου του, σε περίπτωση διαδοχικής φοίτησης [βλ. άρθρο 4 παρ. 1, ιδίως, στοιχεία α) και β)] (Πρβλ. ΣΤΕ 1349/2002 σκ.6, 1463/2001 σκ.6.). Η έκδοση πράξης αναγνώρισης από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να μπορεί να ληφθεί υπ' όψη τίτλος σπουδών της αλλοδαπής, ως ακαδημαϊκός τίτλος.

41. Περαιτέρω, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στα άρθρα 3 και 4 του τότε ισχύοντος ν. 3228/2005 περί Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., η αναγνώριση διακρίνεται σε αναγνώριση «ισοτιμίας» προς τίτλους των ελληνικών Α.Ε.Ι. (αναγνώριση ότι ο κάτοχος του αλλοδαπού τίτλου είναι πτυχιούχος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και σε αναγνώριση «ισοτιμίας και αντιστοιχίας» (αναγνώριση ότι ο αλλοδαπός τίτλος είναι ισότιμος και αντίστοιχος με τίτλο που απονέμεται από συγκεκριμένο Τμήμα ελληνικού Α.Ε.Ι., εν προκειμένω Τμήμα Νομικής, δηλαδή ότι ο κάτοχος του αλλοδαπού τίτλου είναι πτυχιούχος Νομικής). Κατά συνέπεια, τίτλος σπουδών της αλλοδαπής στη νομική επιστήμη, ο οποίος δεν έχει αναγνωρισθεί στην Ελλάδα από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ως «ισότιμος και αντίστοιχος» με τίτλο σπουδών Νομικής των Α.Ε.Ι. της ημεδαπής, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ως τίτλος σπουδών Νομικής.

42. Περαιτέρω, εφόσον τίτλοι σπουδών άλλου κράτους μέλους πιστοποιούν επαγγελματικά προσόντα ή πρόσβαση σε νομοθετικώς ρυθμιζόμενο επάγγελμα ή σε επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, οι διαφορές στην εκπαίδευση μεταξύ των κρατών μελών δεν θα μπορούσαν, αυτοτελώς, να συνεπάγονται τη μη λήψη υπόψη τέτοιων τίτλων από το κράτος μέλος υποδοχής. Όπως έχει, ειδικότερα, κριθεί, οι διατάξεις των Οδηγιών που αφορούν στην αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων δεν εναρμονίζουν τις προϋποθέσεις άσκησης των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων στα κράτη μέλη. Θεσπίζουν μηχανισμό αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων και επιτρέπουν στους δικαιούχους να αποκτήσουν πρόσβαση στο κράτος μέλος υποδοχής στο ίδιο νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα με αυτό για το οποίο διαθέτουν τα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής και να ασκήσουν το εν λόγω επάγγελμα στο κράτος μέλος υποδοχής υπό τους ίδιους όρους που το ασκούν οι υπήκοοι αυτού του κράτους μέλους [βλ. ΣΤΕ 3375/2013, 3900/2012, 4161/2011, 2771/2011 (Ολομ.), ΔΕΚ αποφάσεις της 04-12-2008 στην υπόθεση C-151/07, Χατζηθανάσης, της 23-10-2008 στην υπόθεση C-274/2005, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, της 16-07-1999 στην

υπόθεση C-234/97, Fernandez de Bobadilla, της 07-05-1991 στην υπόθεση C-340/89, Βλασσοπούλου κά, καθώς και 6η σκέψη των προτάσεων της Γενικής Εισαγγελέως στην υπόθεση Brouillard C 298/14 και 3η αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας 2005/36]. Τον ίδιο δικαιολογητικό λόγο, δηλαδή την ολοκλήρωση επαγγελματικής εκπαίδευσης έχει ως θεμέλιο και η νομολογία σύμφωνα με την οποία το κράτος μέλος υποδοχής υποχρεούται να αναγνωρίζει δίπλωμα άλλου κράτους μέλους το οποίο πιστοποιεί την ολοκλήρωση σπουδών που έχουν πραγματοποιηθεί, εν όλω ή εν μέρει, σε φορέα εγκατεστημένο στο κράτος μέλος υποδοχής, τον οποίο η νομοθεσία του τελευταίου δεν αναγνωρίζει ως εκπαιδευτικό ίδρυμα (ο.π. ΣΤΕ 4161/2011, ΔΕΚ απόφαση της 04-12-2008 στην υπόθεση C-151/07, Χατζηθανάσης).

43. Με δεδομένο ότι, σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομολογία του ΣΤΕ, στην Ελλάδα η αναγνώριση ακαδημαϊκής ισοτιμίας διέπεται από το άρθρο 16 παρ. 5 και 8 του Συντάγματος και τη συνάδουσα με αυτό νομοθεσία, παράκαμψη της κατά τα παραπάνω απαίτησης του άρθρου 2 παρ.2 του ν. ΚΔΕ και της κρίσιμης προκήρυξης ή διαφορετική ερμηνεία αυτών, ώστε να η εγγραφή σε Δικηγορικό Σύλλογο να ισοδυναμεί με την ύπαρξη τίτλου, θα ενείχε κίνδυνο καταστράτηγησης των προαναφερόμενων διατάξεων του Συντάγματος. Τούτο, διότι η εγγραφή σε Δικηγορικό Σύλλογο δεν πιστοποιεί την ύπαρξη πτυχίου Νομικής ισότιμου και αντίστοιχου με εκείνου των ημεδαπών Α.Ε.Ι., καθώς μπορεί να έχει ως έρεισμα τίτλο που απονεμήθηκε από πανεπιστήμιο κράτους μέλους (ή τρίτης πλέον χώρας, όπως είναι το Ηνωμένο Βασίλειο), κατόπιν σπουδών 3ετούς διάρκειας οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα σε φορέα μεταλυκειακής εκπαίδευσης (κολλέγιο) ο οποίος, σύμφωνα με τα άρθρο 16 παρ. 5 και 8 του Συντάγματος, δεν συνιστά Α.Ε.Ι. (στην περίπτωση που τέτοιος τίτλος παρέχει πρόσβαση στο δικηγορικό επάγγελμα σε άλλο κράτος μέλος), ενώ τέτοιος τίτλος (με σπουδές σε κολλέγιο) δεν θα μπορούσε να αποτελέσει, κατά την παραπάνω πάγια νομολογία του ΣΤΕ, αντικείμενο αναγνώρισης ακαδημαϊκής «ισοτιμίας» ούτε «ισοτιμίας και αντιστοιχίας» στην Ελλάδα.

44. Με βάση τα ανωτέρω, τυχόν διασταλτική ερμηνεία του δικαιώματος συμμετοχής δικηγόρων στην υπόψη διαδικασία, με μόνη την επίκληση – απόδειξη της επαγγελματικής τους ιδιότητας, χωρίς δηλαδή την προσκόμιση του βασικού ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών τους, όπως ισχύει για τους λοιπούς

υποψηφίους προσκρούει στην απαίτηση του νομοθέτη, ο οποίος ρητά θέτει ως αναγκαίο προσόν τον ακαδημαϊκό τίτλο σπουδών και όχι την επαγγελματική ιδιότητα του υποψηφίου. Τυχόν δε αντίθετη εκδοχή το μεν παραβιάζει τις αρχές της τυπικότητας της διαγωνιστικής διαδικασίας και της ίσης συμμετοχής των υποψηφίων στη διαγωνιστική διαδικασία, το δε θέτει εμμέσως, πλην σαφώς, το επάγγελμα του δικηγόρου ως έτερο προσόν συμμετοχής και διορισμού των υποψηφίων, παρά την έλλειψη σχετικής πρόβλεψης από το νομοθέτη του ΚΔΕ.

45. Κατά συνέπεια των προαναφερόμενων κατά τη γνώμη αυτή, εφόσον κατά το στάδιο του διορισμού της Κ-Μ.Κ. ελλείπει το κατά το άρθρο 3 παρ. 2 περ. β' του ΚΔΕ (ν. 2318/1995) αναγκαίο τυπικό προσόν της κατοχής πτυχίου Νομικής Σχολής αλλοδαπού πανεπιστημίου αναγνωρισμένου από τον νόμο, υπό την έννοια της αναγνώρισης κατά την προβλεπόμενη διαδικασία της ακαδημαϊκής ισοτιμίας (ισοδυναμίας) του προσκομιζόμενου αλλοδαπού τίτλου με τον αντίστοιχο τίτλο ημεδαπού Α.Ε.Ι. από το κατά νόμον αρμόδιο όργανο που είναι ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., το αποφασίζον τον διορισμό όργανο, ήτοι ο Υπουργός Δικαιοσύνης, δεν μπορεί να υποκαταστήσει στις αρμοδιότητές του τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. και να θεωρήσει ως «υφιστάμενο» το τυπικό αυτό προσόν, κατά παράβαση των διατάξεων που καθορίζουν την αρμοδιότητα του προαναφερόμενου Οργάνου, ούτε να θεωρήσει ότι την έλλειψη αυτή υποκαθιστά η άσκηση από την Κ-Μ.Κ. του επαγγέλματος του δικηγόρου.

46. Άλλωστε, η Επιτροπή διαγωνισμού και, κατά μείζονα λόγο, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους δεν έχουν αρμοδιότητα να προβούν σε εκτιμήσεις ουσίας προκειμένου να θεωρήσουν είτε ότι τεκμαίρεται η ύπαρξη τέτοιου τίτλου, χωρίς να υφίσταται πράξη αναγνώρισης του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., είτε ότι πληρούται η απαίτηση του εθνικού νομοθέτη για την υποβολή αναγνωρισμένου πτυχίου Νομικής, δια της υποβολής βεβαίωσης εγγραφής σε Δικηγορικό Σύλλογο ή άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος, λαμβανομένου υπόψη του ότι πρόκειται για διαφορετικά επαγγέλματα.

47. Τέλος, κατά την ίδια γνώμη, ανεξάρτητα από όλα όσα εκτίθενται προηγουμένως, στην προκείμενη υπόθεση του ερωτήματος, η Επιτροπή του διαγωνισμού, πολύ περισσότερο, το αρμόδιο όργανο του διορισμού, δεν είχαν δικαίωμα να λάβουν υπόψη τους και να εξετάσουν τα δικαιολογητικά που υπέβαλε η ενδιαφερόμενη, από τα οποία προέκυπτε η ιδιότητά της ως

δικηγόρου. Και τούτο, διότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου του ερωτήματος, τα δικαιολογητικά αυτά υπεβλήθησαν εκπρόθεσμα και συγκεκριμένα μετά την 14.06.2021, ημερομηνία, η οποία, σύμφωνα με την υπουργική απόφαση - προκήρυξη, είχε ορισθεί ως καταληκτική για την υποβολή δικαιολογητικών που αφορούσαν τίτλους σπουδών των υποψηφίων (πρβλ. ΣΤΕ 825/2016, 389/2013, 1795/2014).⁴

48. Κατά την τρίτη γνώμη, η οποία απαρτίσθηκε από τους: Στυλιανή Χαριτάκη, Αντιπρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Ιωάννη Αλεξανδράκη, Παναγιώτη Πανάγο και Σπυρίδωνα Μαυρογιάννη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψηφοί 4**), υπό το δοθέν πραγματικό του ερωτήματος, για τη λυσιτελή απάντηση σε αυτό, θα πρέπει να προηγηθεί η ζητηθείσα, με το συμπληρωματικό έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας, ερμηνεία της διάταξης του εδαφίου β της παρ.2 του άρθρου 3 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών (ν.2318/1995). Το άρθρο 3 του Κώδικα, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει από το 2012 (ν.4072/2012) ορίζει τα προσόντα που πρέπει να έχουν οι υποψήφιοι για να συμμετάσχουν στον δημόσιο γραπτό διαγωνισμό για τη πλήρωση κενών οργανικών θέσεων δικαστικών επιμελητών. Το άρθρο αυτό, που στην αρχική του μορφή δεν προέβλεπε, μεταξύ των προσόντων, τη κατοχή τίτλου σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης, προβλέπει πως *«Δικαίωμα συμμετοχής στον διαγωνισμό έχει ο υποψήφιος εφόσον: α)... β) είναι πτυχιούχος Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από τον νόμο»*. Δεδομένης της γραμματικής απαίτησης για συμφωνία των επιθέτων, ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση των ουσιαστικών που συνοδεύουν και της χρήσης στην παραπάνω διάταξη της γενικής πτώσης ενικού στο ουδέτερο ουσιαστικό (πανεπιστημίου), κατ' ορθή γραμματική ερμηνεία, τα, επίσης στη γενική πτώση ενικού, τεθέντα ουδέτερα επίθετα (ημεδαπού, ισότιμου, αλλοδαπού, αναγνωρισμένου) αφορούν στο πανεπιστήμιο και μόνο. Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης, στην περίπτωση που ο υποψήφιος είναι πτυχιούχος Νομικής Σχολής αλλοδαπού πανεπιστημίου, απαιτεί το πανεπιστήμιο αυτό να είναι ισότιμο με το ημεδαπό πανεπιστήμιο και αναγνωρισμένο από τον νόμο και όχι να έχει προηγηθεί αναγνώριση από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. της ακαδημαϊκής ισοτιμίας του πτυχίου του υποψηφίου. Εάν ο νομοθέτης είχε τέτοια απαίτηση θα όφειλε να τη διατυπώσει ρητά, δεδομένης και της σημασίας της σαφήνειας των κανόνων στις εν γένει διαγωνιστικές διαδικασίες και στις διαδικασίες

πρόσβασης σε συγκεκριμένο και ρυθμιζόμενο από τον νόμο επάγγελμα. Αλλά και η τεολογική ερμηνεία της διάταξης, λαμβάνοντας υπόψη το νομικό πλαίσιο του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών σε συνδυασμό με τις περί Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. διατάξεις, οδηγεί στο αυτό ερμηνευτικό συμπέρασμα.

49. Ειδικότερα, πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι εξής διατάξεις του Κώδικα:

α. Η προστεθείσα το έτος 2013 (ν. 4205/13) νέα παράγραφος 2 του άρθρου 2 που προέβλεπε τη δυνατότητα να διορισθούν δικαστικοί επιμελητές χωρίς διαγωνισμό *«Πτυχιούχοι νομικού τμήματος ημεδαπού ή ισότιμου αλλοδαπού πανεπιστημίου»*, υπό ειδικότερες προϋποθέσεις σε σχέση και με τον χρόνο εγγραφής τους ως ασκούμενων δικαστικών επιμελητών και για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

β. Το τελευταίο εδάφιο της παρ.1 του άρθρου 3, το οποίο προβλέπει ότι στην υπουργική απόφαση προκήρυξης του διαγωνισμού καθορίζονται, πλην άλλων και τα δικαιολογητικά που είναι απαραίτητα για τη συμμετοχή των υποψηφίων στον διαγωνισμό και τον διορισμό των επιτυχόντων.

γ. Το τρίτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 3, σε συνδυασμό με τα άρθρα 6 και 7, καθώς και με το άρθρο 15, από τις προβλέψεις των οποίων προκύπτει ότι η συμμετοχή υποψηφίου στον διαγωνισμό προϋποθέτει την προηγούμενη εκ μέρους του επιτυχή και ολοκληρωμένη άσκηση σε δικαστικό επιμελητή, μετά από εγγραφή σε σύλλογο δικαστικών επιμελητών, αλλά και ότι ο επιτυχών στον διαγωνισμό δεν μπορεί να διορισθεί αμέσως ως δικαστικός επιμελητής, καθώς ο νομοθέτης απαιτεί επιπλέον χρόνο για παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων και την απόκτηση σχετικής βεβαίωσης επιτυχούς παρακολούθησης από την Ομοσπονδία των δικαστικών επιμελητών.

δ. Το άρθρο 8 που καθορίζει τα δικαιολογητικά που πρέπει να επισυνάπτονται στην αίτηση συμμετοχής που ο υποψήφιος του διαγωνισμού οφείλει να καταθέσει στον γραμματέα του πρωτοδικείου πρώτης επιλογής του 20 μέρες πριν από τον διαγωνισμό, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται *«ο κατά το άρθρο 3 του παρόντος τίτλος σπουδών»*.

ε. Τα άρθρα 9 έως και 13 από τα οποία προκύπτει ότι ο πανελλήνιος με κοινά θέματα, δημόσιος και μυστικός γραπτός διαγωνισμός αφορά σε συνδεόμενα με το έργο των δικαστικών επιμελητών γνωστικά πεδία του δικαίου και διενεργείται από ειδικές εξεταστικές επιτροπές, υπό την προεδρία και με συμμετοχή και δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργιών.

50. Περαιτέρω, από τις περί Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. διατάξεις του ν.3328/2005, όπως αυτός ίσχυε, κατά τον χρόνο προκήρυξης και διενέργειας του διαγωνισμού του ερωτήματος και μέχρι την κατάργησή του τον Ιούλιο του 2022 με τον ν. 4957/2022, πρέπει να ληφθούν υπόψη :

α. το άρθρο 2 και οι σε αυτό περιεχόμενοι ορισμοί, από το περιεχόμενο των οποίων συνάγεται ότι το πτυχίο είναι τίτλος αναγνωρισμένου πανεπιστημιακού ή τεχνολογικού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης που πιστοποιεί την επιτυχή ολοκλήρωση προγράμματος σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης (στοιχεία α, β και γ), ότι αναγνώριση τίτλου σπουδών είναι η βεβαίωση και διαπίστωση από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. της ισοτιμίας ή ισοτιμίας και αντιστοιχίας του τίτλου και ότι η αναγνώριση αφορά σε πτυχία, μεταπτυχιακά διπλώματα και διδακτορικά διπλώματα (στοιχείο στ), ότι αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα είναι το πανεπιστήμιο και τεχνολογικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης που έχει κριθεί από τα αρμόδια όργανα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ως ομοταγές (στοιχείο ζ), ενώ ως ομοταγές θεωρείται αλλοδαπό εκπαιδευτικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κατεύθυνσης που αναγνωρίζεται από τα αρμόδια όργανα της χώρας του, υπό ειδικότερες προϋποθέσεις (στοιχείο η).

β. Τα άρθρα 6, 7 και 14, από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει ότι ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. λειτουργεί σε Ολομέλεια και Τμήματα (άρθρο 6 παρ. 4), ότι στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας (μετά τη κατάργηση της σχετικής αρμοδιότητας των Τμημάτων, με το ν. 4610/2019) περιλαμβάνεται η απόφαση για το ομοταγές των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και η τήρηση καταλόγου των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης που κρίνονται ως ομοταγή, καθώς και η υποχρέωση συνεχούς ενημέρωσης του καταλόγου αυτού (άρθρο 7 παρ.1), αλλά και δημοσιοποίησης του καταλόγου αυτού με κάθε πρόσφορο μέσο.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων που προαναφέρθηκαν συνάγεται ότι, το έτος 2012, ο νομοθέτης του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών θέλησε την αναβάθμιση του κλάδου των δικαστικών επιμελητών, αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα του παρεχόμενου από αυτούς έργου (σύνταξη εκθέσεων, επιδόσεις, πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης, υλικές πράξεις κ.ο.κ.), λόγος για τον οποίο προέβλεψε ότι δικαίωμα συμμετοχής στον σχετικό διαγωνισμό έχει πλέον μόνο πτυχιούχος πανεπιστημιακής νομικής σχολής και όχι απόφοιτος λυκείου, όπως ίσχυε μέχρι τότε, ενώ το 2013, υπό προϋποθέσεις και για

περιορισμένο διάστημα, έδωσε τη δυνατότητα απευθείας και χωρίς διαγωνισμό διορισμού σε πτυχιούχους νομικού τμήματος πανεπιστημίου.

51. Εξάλλου, από τις διατάξεις του ν. 3328/2005 συνάγεται ότι η εκ μέρους του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. αναγνώριση περί ισοτιμίας ή ισοτιμίας και αντιστοιχίας αλλοδαπού τίτλου σπουδών συγκεκριμένου φυσικού προσώπου αποτελεί διακριτή αρμοδιότητα του Οργανισμού σε σχέση με την αρμοδιότητα του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. να εκφέρει κρίση ως προς το ομοταγές ενός συγκεκριμένου νομικού προσώπου, δηλαδή ενός συγκεκριμένου αλλοδαπού ιδρύματος που η χώρα του (αλλοδαπού ιδρύματος) το αναγνωρίζει ως ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης. Η κρίση του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. για το ομοταγές ενός αλλοδαπού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης έχει ως αυτόθροη συνέπεια τον, κατά νόμο, χαρακτηρισμό του συγκεκριμένου αλλοδαπού ιδρύματος ως αναγνωρισμένου εκπαιδευτικού ιδρύματος και την υποχρέωση του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. να το συμπεριλάβει στον δημοσιοποιούμενο και υπό διαρκή επικαιροποίηση καταρτιζόμενο και τηρούμενο από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. κατάλογο ομοταγών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης.

52. Ενόψει των ανωτέρω, συνάγεται ότι ο νομοθέτης του 2012, τελώντας σε γνώση των προβλέψεων και των διακρίσεων του ν. 3328/2005 αναφορικά με την αναγνώριση των αλλοδαπών τίτλων και την αναγνώριση του ομοταγούς αλλοδαπού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης, αλλά και της πρόβλεψης για γραπτή διαγωνιστική διαδικασία απόδειξης της επάρκειας των νομικών γνώσεων του υποψήφιου, δεν απαιτεί αναγνώριση ισοτιμίας του αλλοδαπού τίτλου σπουδών νομικής σχολής, αλλά αρκείται στο γεγονός ότι η απονομή του τίτλου έγινε από αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα, δηλαδή από κριθέν και περιλαμβανόμενο στον κατάλογο του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. ομοταγές ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης.

53. Με δεδομένο ότι δεν εντοπίζεται διάταξη νόμου, ούτε αναφέρεται σχετική πρόβλεψη στην προκήρυξη του διαγωνισμού του ερωτήματος που να υποχρεώνει τον υποψήφιο του διαγωνισμού να υποβάλει σε σχέση με τον προσκομιζόμενο τίτλο σπουδών οιοδήποτε άλλο δικαιολογητικό, πλην του ίδιου του τίτλου, συνάγεται ότι η, κατά νόμο και χρηστό τρόπο, δρώσα Διοίκηση οφείλει αυτεπάγγελα να διερευνήσει αν το εκπαιδευτικό ίδρυμα που απένειμε το σχετικό πτυχίο περιλαμβάνεται ή όχι στον κατάλογο των ομοταγών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης που τηρείται από τον

Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., δηλ. εάν, κατά την έννοια του νόμου, αποτελεί αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

54. Κατά τη συγκλίνουσα στην ως άνω τρίτη γνώμη του Κωνσταντίνου Γεωργιάδη, Νομικού Συμβούλου του Κράτους (**ψήφος 1**), σύμφωνα με τη διάταξη του β εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 3 του Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 10 του άρθρου 326 του ν. 4072/2012, μια εκ των προϋποθέσεων που απαιτούνται, για να έχει ο υποψήφιος δικαίωμα συμμετοχής στον διαγωνισμό για διορισμό σε κενή οργανική θέση δικαστικού επιμελητή, είναι να είναι «...*πτυχιούχος Νομικής Σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ισότιμου αλλοδαπού, αναγνωρισμένου από το νόμο...*». Όπως συνάγεται από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης αυτής, οι λέξεις «*ισότιμου αλλοδαπού*», τεθείσες ακριβώς μετά τις λέξεις «*ημεδαπού πανεπιστημίου*», προσδιορίζουν το πανεπιστήμιο και όχι το πτυχίο. Συνεπώς, παρά το ότι ο όρος του ισότιμου προσιδιάζει σε τίτλο σπουδών και όχι σε πανεπιστήμιο, στο οποίο προσιδιάζει ο όρος ομοταγές (εδάφια στ, ζ και η του άρθρου 3 του ν. 3328/2005 περί Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), κατά τη βούληση του νομοθέτη, μη εκφρασθέντος με ακρίβεια, δεν απαιτείται για τη συμμετοχή στον παραπάνω διαγωνισμό, η ισοτιμία του τίτλου, αλλά το ομοταγές του πανεπιστημίου. Εν προκειμένω, το πανεπιστήμιο της Λευκωσίας, του οποίου τίτλο σπουδών Νομικής Σχολής προσκόμισε η ενδιαφερόμενη, περιλαμβάνεται στον κατάλογο του Εθνικού Μητρώου Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης αλλοδαπής, που προβλέπεται στο άρθρο 304 του ν. 4957/2022 και είναι αναρτημένος στον ιστότοπο του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. Συνεπώς, το εν λόγω πανεπιστήμιο είναι αναγνωρισμένο από τον νόμο, ως ομοταγές. Για να πληρούται, όμως, η προϋπόθεση που απαιτεί η διάταξη του δευτέρου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 3 του ΚΔΕ, θα πρέπει το ανωτέρω πανεπιστήμιο να ήταν ομοταγές και κατά τον χρόνο χορήγησης του ως άνω τίτλου. Τούτο, διότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα να είναι σήμερα αναγνωρισμένο από τον νόμο, ως ομοταγές, αλλά να μην ήταν ομοταγές κατά τον χρόνο χορήγησης του τίτλου σπουδών.

55. Κατόπιν των διατυπωθεισών πολλαπλών γνώμων και της σπουδαιότητας των ζητημάτων που αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο αυτό, κατά την ομόφωνη απόφαση των μελών της Ολομέλειας, τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους παραπέμπονται στην Πλήρη Ολομέλεια,

σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 εδάφιο α' του ν. 4831/2021 (Α'170).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 09.12.2022

Η Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Ευγενία Βελώνη
Πρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Σπυριδούλα Θωμοπούλου
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.